Alp 2043

MŪSŲ PASTOGĖ

AUSTRALIAN-LITHUANIAN WEEKLY — "OUR HAVEN"

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

Registered at the G.P.O., Sydney, for transmission by post as a newspaper.

LEIDŽIA: AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KRAŠTO VALDYBA.

Redaktorius: Vincas Kazokas. Redakcijos adresas: 13 Percy St., Bankstown, N.S.W. Tel.: 70-8395.

PRENUMERATA

Ištisiems metams — £ 3.0.0.

Pusei metų — £1.15.0

Trims mėnesiams £ 1.0.0.

Atskiras nr. — 1/9.

N. Zelandijoje ir Anglijoje kaina ta pati. Kituose kraštuose — £ 4.0.0. metams.

KOMERCINIAI SKELBIMAI

1 colis per 1 skiltį 12/-

Bendruomeniniai — 10/-

Skelbimų kaina vienai teksto eilutei arba jos vietai — 1/6. Nuolatiniams skelbimams teikiama nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma.

PRENUMERATA ADRESUOJAMA:

Box 4558, G.P.O., Sydney, N.S.W.

Administracijos tel.: 649 9062

Sydney, 1962 m. sausio 17 d.

Nr. 1-2 (663-4). Trylikti metai.

PAVERGTŲJŲ SEIMO

NAUJŲJŲ METŲ ATSIŠAUKIMAS

Pavergtųjų Seimas sveikina Jus, Pavergtieji Broliai, Naujųjų Metų proga.

Praeitieji metai Jums buvo tik naujų rūpesčių ir sugriežtintos priespaudos metai. Naujos teroro priemonės Baltijos valstybėse. Dešimtys tūkstančių Vengrijos ir Rumunijos ūkininkų brutaliai suvaryti į kolchozus. Sustiprintas karas prieš religiją. Laisvojo pasaulio atžvilgiu 1961 pažymėtini eile Sov. Sąjungos agresyvių veiksmų. Chruščiovo užkurtoji Berlyno krizė pastumėjo pasaulį prie karo briaunos. Sutrypdamas asmens teises ir sulaužydamas savo tarptautinius įsipareigojimus, jis pastatė sieną tarp rytinio ir vakarinio Berlyno. Visa serija atominių sprogdinimų jis bandė grasinti nekomunistiniam pasauliui, kad pasiduotų. Tokia savo politika sovietinis diktatorius bezdžioniavo Hitlerį, kurio svarbiausias ginklas taip pat buvo grasinimas.

Vis tik Chruščiovo agresyvumas neatnešė lauktos sekmės. Nors Vakarų Galybės neišėjo prieš Chruščiovą su užtenkamai tvirta ir drąsia savo iniciatyva, vis dėlto jos nesidavė įtraukiamos į vienšališkas (tik savo pačių) nuolaidas. Užuot nekomunistinį pasaulį paklupdę, sovietų atominiai sprogdinimai tik suglaudino laisvųjų tautų gretas ir sukėlė visuotinį pasaulio pasipiktinimą. Nepaisydami Chruščiovo grasinimų ir išpuolių prieš Suomijos neutralumą, mažieji NATO nariai iš šios apsigynimo organizacijos nepasitraukė .

Savo ruožtu per praeitus metus Europa padarė didelį šuolį į ūkinį ir politinį apsijungimą. Pavyzdys Bendrosios Rinkos Sąjungos veikus augimas. JAV karinės galybės pranašumas palyginti su Sov. Sąjungos buvo dar akivaizdesnis. Nestigo taip pat apraiškų, rodančių laisvojo pasaulio augantį budrumą komunistinei grėsmei ir sovietinių metodų suktumo didėjantį supratimą.

Vienas iš pačių reikšmingųjų praeitų metų įvykių bus buvęs Stalino naujas apkaltinimas XXII kompartijos suvažiavime. Šis apkaltinimas gali turėti labai plačių ir visai nepramatytų reakcijų. Chruščiovo kaltinimų buvusiam sovietiniam diktatoriui veidmainiškumas niekam pasaulyje nėra taip ryškus kaip pavergtosioms tautoms. Jis smerkė Stalino nusikaltimus komunistinės hierarchijos atžvilgiu, bet kaip žemė tylėjo dėl Stalino ir savo paties nusikaltimų pavergtųjų Europos tautų atžvilgiu. Savo antistalinine kampanija Chruščiovas siekė sudaryti įspūdį, kad dabartinė Sov. Sąjunga yra humaniškesnė ir palenkta teisei. Jis siekė sutvirtinti savo valdžios pozicijas ir išspausti nuolaidų iš Vakarų. Bet tuo pačiu jis padarė naujų plyšių komunistiniame sąjūdyje ir stipriai pastumėjo sovietinės imperijos byrėjimo eigą. Gilėjąs kivirčas su raudonąja Kinija dėl vadovaujančio vaidmens interpretuojant komunistines dogmas, Albanijos kompartijos bosų atvira opozicija Chruščiovui, sąmyšis atskirų kraštų kompartijose, pagaliau, pačių pavergtųjų tautų nesvyruojanti opozicija sovietų dominavimui ir kompartijos diktatūrai, — visa tai yra ne kas kita, kaip sovietinės imperijos byrėjimo ženklai.

Jūs. Pavergtieji Broliai, žinote geriau nei kas kitas, kodėl Sovietų Sąjunga turi pagrindo bijoti karo. Kremlius supranta, kad sovietinę imperiją iš vidaus ardančias jėgas galima atsverti tik tariamais išoriniais laimėjimais. Iš čia tas nuolatinis kartojimas mito apie komunizmo globalinės pergalės neišvengiamumą. Mes todėl reikalaujame Vakarus, kad jie užkardytų tolimesnius sovietų pasisekimus. Mes įtaigojame Vakarams Jūsų, Pavergtieji Broliai, vyraujančią pažiūrą, kad jie gali sukelti sovietinėje imperijoje įvykių raidą laisvės ir taikos kryptimi tik tada, kai tvirtai laikysis sovietinių reikalavimų atžvilgiu dėl Berlyno ir kitų tarptautinių problemų, kai prieš sovietų reikalavimus pastatys visuotinį Europos problemų sprendimą, paremtą apsisprendimo teise. Mes reikalaujame Vakarus parodyti, kad Centro ir Rytų Europos laisvė ir nepriklausomybė yra jų politikos uždavinys. Mes reikalaujame, kad pavergtųjų tautų apsisprendimas būtų įrašytas į Jungtinių Tautų pilnaties darbotvarkę. Mūsų pasiūlymai susilaukia tam tikro Vakarų viešosios opinijos pritarimo. Mes tikime, kad tas pritarimas atsilieps ir Vakarų vyriausybių politiniams sprendimams.

Nepaisant daugelio šešėlių, pereiti metai nebuvo grėsmingi pavergtųjų laisvės bylai. Padėtis nėra statiška. Ji nuolat kinta. Istorija sravi. Ir kaip sovietinės imperijos byrėjimo vyksmas rodo, ji nėra sovietų pusėje. Sovietinė galybė yra menkaverté, palyginus su laisvės galia. Sovietų ideologija dar niekad nebuvo taip subankrūtijusi: taip nedaugelio išpažįstama ir taip daugelio paniekinta, neišskiriant nė pačių komunistų.

Į ATEINANČIUS METUS todėl žvelgiame su pasitikėjimu. Žvelgiame su viltimi, kad pavergtųjų valia atgauti savo laisvę gali eventualiai atitikti Vakarų Galybių valią laisvei ginti.

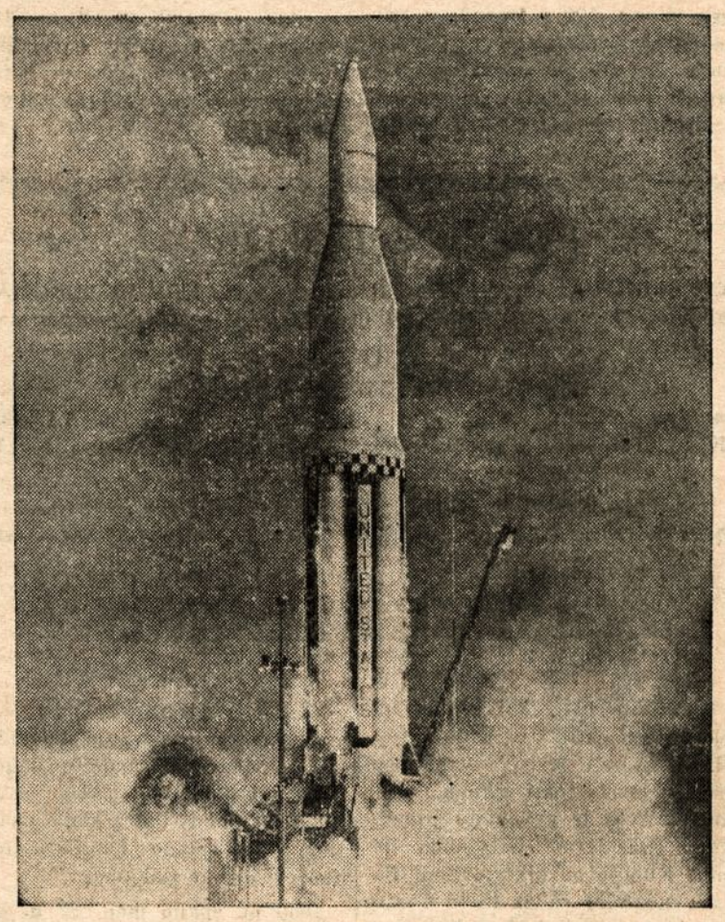

Amerikiečių raketa SATURN šauna į erdvę. Jos augštis 162 pėdos, galingumas 1.300.000 svarų. Ją panaudos ekspedicijoms į mėnulį ir kitas planetas.

W. von BRAUN

AUSTRALIJOJE

Sausio 7 d. į Australiją atvykęs Amerikos raketų ekspertas Dr. Werner von Braun spaudos atstovams pareiškė, kad Rusija ir Amerika pateko į "raketų teroro akligatvį". Abu kraštai išvystė didelio galingumo interkontinentalines raketas ir dabar laiko vienas kitą užšachavę. Drauge jis paminėjo, kad Amerika turi pasigamnusi antiraketinius ginklus, kurie gali sunaikinti priešo paleistas raketas pakeliui į taikinį. Šie ginklai yra jau išbandyti. Lygiai ir rusai skuba gamintis panašius antiraketinius ginklus. Von Braun manymu, raketų gamyboje rusai buvo gerokai pralenkę amerikiečius, tačiau paskutiniu laiku šis tarpas jau išlygintas. Šiuo metu yra atviras kelias lenktynėms, kas pirmas pasieks mėnulį. Tiek Rusija, tiek Amerika šiuo metu turi vienodas galimybes. Amerikiečiai planuoja trijų žmonių ekspediciją į mėnulį 1970 m. Dr. von Braun pastebėjo, kad amerikiečių visai nenustebino pirmasis rusų paleistas žmogus į erdvę. Nėra jokių davinių, teigė mokslininkas, kad šiame bandyme būtų buvę aukų, tačiau nepasisekimų turėję daugybę. Ligi šiol turimos rusų raketos dar nėra išvystytos ligi tokio laipsnio, kad nuneštų žmogų į mėnulį ir jį grąžintų atgal. Dabar amerikiečių gaminama superraketa — Saturn C5 bus daug didesnė ir galingesnė už bet kokią rusų projektuojamą. Ji galės išnešti į erdvę 200.000 svarų krūvio. To paties tipo mažesnio pajėgumo raketa jau esanti sėkmingai išbandyta. Amerikiečių pirmasis žmogus numatomas paleisti aplink žemę dar šį mėnesį.

Dr. W. von Braun yra vienas pagrindinių konstruktorių sukuriant V1 ir V2 raketas pereito karo metu Vokietijoje. Karui baigiantis jis pasidavė amerikiečams ir dar tais pačiais metais (1945) išvyko į Ameriką testi savo mokslinių darbų raketų srityje. Mes nepasidavėme rusams, pasakė Dr. v. Braun, nes mes jau buvome persisotinę sava diktatūra.

NAUJIENOS TRUMPAI

M. Suslovas, Rusijos komunistų partijos sekretorius ir jos ideologas paskutiniu metu paguldytas į ligoninę. Suslovas serga džiova.

★

Ispanijoje sudužo bombonešis prie San Lorenzo. Žuvo penki lėktuvo įgulos žmonės.

★

Netoli Jenalon Caves N.S.W. apvirto autobusas. Katastrofoje žuvo trys žmonės ir 27 sužeisti, penki iš jų labai sunkiai.

★

Pereitų metų Davies Cup lauko teniso varžybose, įvykusiose Melbourne, prieš italus lengvai laimėjo australų tenisininkai.

★

Prieš Kalėdas Italijoje, netoli Catanzaro atsikabinęs nuo traukinio vienas vagonas nukrito 160 pėdų. Šioje nelaimėje žuvo 71 asmuo ir 29 sužeisti.

★

Beveik metus trukęs Eichmano teismas Izraėlyje pasibaigė. Einmannas, vienas iš nacinės Vokietijos šulų, žlugus trečiajam reichui, slapstėsi Argentinoje. Izraelio agentai pereitų metų pradžioje jį pasigavo ir pargabenę į Izraėlį iškėlė jam bylą už 6.000.000 žydų sunaikinimą antrojo karo metu. Eichmannas nuteistas mirti.

★

Netoli Madrido Ispanijos valdovas Franko susižeidė ranką. Užtaisant šautuvą sprogo šovinys apdraskydamas kairės rankos pirmąjį pirštą.

★

Tarp Maskvos ir Maskvos aerodromo atidarytas vieno bėgio geležinkelis, kuriuo kelionė bus sutrumpinta ligi 15 min. (Ligi šiol kelionė trukdavo pusantros valandos).

★

Ekumeninis Kongresas arba Bažnyčios susirinkimas numatomas 1962 m. Tikslios datos Vatikanas dar nenurodė. Šis ekumeninis kongresas iš eilės bus 21-sis ir numatomas Vatikane. Tai bus antrasis Vatikane įvykęs Bažnyčios susirinkimas. Pirmasis buvo 1869-70 m.

★

Samoa, grupė salų Ramiajame vandenyne, sausio 2 dieną gavo nepriklausomybę. Ligi tos dienos kraštą valdė Naujoji Zelandija. Samoa turi tik vieną didesnį miestą, neturi nei geležinkelių, nei politinių partijų.

★

Vakarų Vokietijos Kancleris Dr. K. Adenauer sausio 5 d. sulaukė 86 m. amžiaus. Dr. K. Adenauer, Vokietijoje dažnai vadinamas "Der Alte" (Senis) kancleriu išbuvo 12 metų ir pernai laimėjo rinkimus sekančiai 4-rių metų kadencijai.

★

Nuo pat pradžios Australijoje ligi šiandie tebeveikę atskirose federalinėse valstybėse skirtingo pločio geležinkeliai bandoma suvienodinti. Jau pradėjo šių metų pradžioje kursuoti prekiniai traukiniai suvienodintais bėgiais tarp Sydney ir Melbourne. Keleivinis susisiekimas bus pradėtas tik apie balandžio pradžią.

★

Sydney mieste (o gal ir visoje N.S.W. valstybėje) bankai greitu laiku šeštadieniais bus uždaryti, užtat penktadieniais jie veiks ligi 5 val. p.p. Taupomųjų kasų filialės šio potvarkio neliečiamos. Jos bus atdaros ir šeštadieniais.

★

Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovybės Brazilijoje galutinai uždarytos.

PACIFISTAI VERŽLŪS

Po to, kai Indija ginklu užėmė portugalų koloniją Goa Indijos pakraštyje, dabar jau sutraukusi kariuomenės dalinius prie Pakistano pasienio, grasindama jėga užimti Kašmiro provinciją, valdomą Pakistano. Indai pasiryžę ginklu atsiimti iš Pakistano Kašmirą ir pastaruoju metu kiniečių užimtas Indijos žemes.

KIEK AŠ SUŽINOJAU

Laisvė ir Rasa Andriušytės iš Adelaide miesto Naujus Metus sutiko Sydney lietuvių tarpe viešėdamos pas p. Dryžus. Abi Pulgio Andriušio dukros tuoj po Naujų Metų išvyko į prancūzų Naująją Kaledoniją paatostogauti ir drauge prasilavinti prancūzų kalboje. Kaip žinoma, Gediminas Andriušis dar pernai išvykęs tebestudijuoja Ispanijoje.

★

Inž. Z. Budrikis, baigęs Sydney universitetą ir ilgesnį laiką dirbęs Melbourne, gavo naują paskyrimą ir tuoj po Kalėdų persikėlė su visa šeima į Perth, W.A.

★

Leonas Baltrūnas apsisprendė daugiau vynu nebelaistyti senųjų Abbotsford pensininkų — nėra vilties senų kelmų atželdinti. Numato likviduoti savo vyno parduotuvę ir mokytojauti gimnazijoje, kur dėstys kūno kultūrą ir matematiką.

★

Pereitų metų Lietuvių Studentų suvažiavimas daugiausiai davė pelno Viktorijos policijai. Policija sveikina lietuvius studentus, ypač iš N.S.W. ir linki, kad tokių pelningų suvažiavimų būtų kiek galima daugiau. Mūsų studentai ateityje pasiryžę iš anksto susipažinti su Viktorijos judėjimo taisyklėmis.

★

Statybininkas ir kontraktorius A. Klimas iš Melbourne su šeima Naujus Metus sutiko tarp Sydney lietuvių Dainavoje. Jo sūnus Algis labai sėkmingai baigė pirmąjį architektūros kursą Melbourne universitete. Antrasis sūnus Vytas pereitais metais daugiau domėjosi gyvenimo džiaugsmais, negu teise.

★

Jonas Kalpokas, vaikų padedamas, pasistatė laivą, kuris iškilmingai buvo nuleistas į vandenį Kalėdų pirmą dieną. Ekspertai pripažino, kad jo laivas labiau pritaikintas sausumos keliams (ant automobilio stogo), negu vandenyse.

★

Canberiškis Andriuška su žmona, viešėdamas pas Baltramiejūną, drumstė eh tik Thiroul paplūdimius, bet ir vargšo Baltramiejūno viengungiškas dienas, kol šio pastarojo žmona, palydėjusi sūnų į studentų suvažiavimą, viešėjo Melbourne. Į Canberrą Andriuškos sugrįžo gerokai pasikeitę.

★

Antanas Krausas į senatvę susilaukė dar vieno vaiko pereitų metų Kalėdų pirmą dieną. Naujagimis yra marti.

★

Ponia Dryžienė pasišalino iš namų ir kelioms dienoms gavo prieglaudą pas Baltramiejūnus Thiroul (atostogų). Trečią dieną E. Dryža nupirkęs bonkelę išvyko su sūnumi jos parsivilioti.

★

Petras Pilka iš pirmininkų perėjo į viršininkus: jis sėkmingai dvi savaites viršininkavo stovyklaujantiems skautams Ingleburne.

★

V. Šliogeris rado malonų užsiėmimą: laiškais susirašinėti pats su savim: Ramovėnas rašo, Šliogeris atsako, Tėviškės Aidų skaitytojai skaito, ir visiems linksma. Panašiai prieš 40 metų tokiu amatu vertėsi Liūdas Gira, tik kiek gudriau: viename laikraštyje mokė, o kitame savo mokymą kritikavo.

★

Gailutė Kuraitė ir Vytautas Lašaitis susituokė Kalėdų antrą dieną. Jaunuosius surišo ir palaimino kun. P. Butkus, o Dainos choras pagiedojo. Abu jaunavedžiai yra Dainos choro choristai.

★

Dr. B. Vingilis, pereitų metų pabaigoje užbaigęs medicinos mokslus Sydney universitete gydytojo praktiką atliks Bankstown ligoninėje.

★

Vasario 24 d. įvyks Dainos choro koncertas Bankstown Dainavos salėje.

★

Juozas Tininis, emigravęs prieš keletą metų iš Australijos į Ameriką, Kalėdų laikotarpyje buvo susirgęs ir operuotas: pašalintas didelis tulžies akmuo. Ligonis taisosi, ir, jeigu tesės savo pažadus, drauge su poetu B. Brazdžioniu šiais metais lankysis Australijoje.

SVEIKINIMAI

Švenčių laikotarpio metu gauta keletas sveikinimų, kurių nespėjome paskelbti M.P. kalėdiniame numery. Mūsų Pastogę ir jos skaitytojus sveikina ir linki gražiausių metų **Vaclovas Sidzikauskas** Lietuvos Laisvo Komiteto ir Lietuvos Delegacijos Pavergtųjų Europos Tautų Seime vardu, **V. Neverauskas,** L.S.S. Australijos Rajono Vadas ir buvęs ilgametis ALB Krašto Valdybos Pirmininkas, **J. Vaičaitis,** dabar gyvenąs Boston, U.S.A.

Už sveikinimus ir linkėjimus Mūsų Pastogės Redakcija nuoširdžiai dėkoja.

Rytų Vokietijos pasienio sargybiniams paskirta po 10 svarų premiją už kiekvieną pagautą ar nušautą bėglį, sprunkantį į Vakarų Vokietiją.

★

Pirmą kartą mirusiajam paskirta Nobelio premija. Už 1961 m. Nobelio taikos premija paskirta pernai Afrikoje žuvusiam Jungt. Tautų gen. sekretoriui Dag Hammerskjold. Tik dabar paskirta 1960 m. taikos premija Afrikos negrui J. Luthuli.

RADIOAKTYVUMAS IR MES

RAŠO J. MAKSVYTIS

Beveik visiškas sunaikinimas dviejų Japonijos miestų antrojo pasaulinio karo gale atkreipė pasaulio dėmesį į neištirtą dar atominę jėgą. Yra manančių, kad šita jėga tik skubotai buvo pritaikinta kariniams reikalams.

Šio šimtmečio pradžioje Albertas Einšteinas įrodė, kad bet kokios medžiagos masė gali būti paversta į energiją. Matematiškai apskaičiuojama, kad bet kokios medžiagos 1 kg gali duoti 25 bilijonus kilovatvalandų energijos, gi deginant 1 kg anglies gaunama vos 8.5 kilovatvalandų energijos. Po dvidešimt metų bandymų mokslininkai priėjo išvados, kad medžiagą paversti energija praktiškai galima įvykdyti. Ir štai jau šiandie turime radioaktyvinius instrumentus, radioizotopus, kurie plačiai vartojami pramonėje, medicinoje moksliniuose tyrimuose ir net žemės ūkyje. Nežiūrint to, vis daugiau mums kelia susirūpinimo atominių bombų sprogdinimai ir jų įtaka žmonių sveikatai.

Kai 1956-57 metais Amerika išsprogdino keletą atominių bandymų, Rusija protestavo, kad žemė ir oras gali būti užnuodyti radioaktyviom dalelėm. Nesenai Rusija išsprogdino eilę didžiulių atominių sprogmenų, Amerika smarkiai piktinosi tikindama, kad jau dabar žmonijai bus blogai: atsiras baisios ligos, naujagimiai gims su defektais ir t.t. Kyla klausimas: kokia iš tikrųjų dabar padėtis žiūrint į tai moksliškai, neutraliai, be politinės propagandos?

Sprogus atominei bombai į orą patenka didelis mišinys įvairių dujų, garų ir radioaktyvių dulkių ir dalelių debesies pavidale. Visa tai kyla augštyn į stratosferą, maždaug 80.000 pėdų augštyje. Tame mišinyje yra trys žmogui pavojingai kenksmingos radioaktyvinės medžiagos: strontius — 90, anglis — 14, ir iodinas — 129. Kiek augštai tasai debesys pakyla ir laikosi, priklauso nuo atominio sprogmens dydžio, oro, žemės paviršaus ir kitokių aplinkybių. Po sprogimo radioaktyvios dulkės krenta žemyn (1) 24 valandų laikotarpy 100 mylių diametre sprogdinimo vietoje; (2) po kelių savaičių pav., atlikus sprogdinimus Nevadoje, radioaktyvus debesys praslinko virš Anglijos po 22 dienų ir dalis tų pavojingų dulkių krito su lietum; (3) ilgą laiką po sprogimo leidžiasi pamažu žemyn radioaktyvios dulkės iš to debesies, esančio 80.000 pėdų augštyje.

Mums pavojingiausia strontius 90. Šis radioaktyvus elementas gali kristi ant žolių, augalų, arba į jūrą, iš kur per žuvis patenka į žmogaus kūną. Patekęs į žmogaus organizmą jis pereina į kaulus ir čia laikosi ilgą laiką. Taip pat pavojingas ir radioaktyvus iodinas.

Po atominių bandymų 1956-57 m. tikslūs ir atsargūs tyrimai parodė, kad žmogus po sprogdinimo tik 50 metų tarpe gali gauti 0.005 r — 0.003 r radioaktyvumo (r — Roentgenas, yra radioaktyvumo matavimo vienetas. Medicinoje dar vartojamas c — Curie kaip vienetas). Toliau patirta, kad Adelaide, Sydney, Melbourne ir Perth liko beveik nepaliesti.

Būtų įdomu susekti, kokia radioaktyvumo dozė žmogui dar nekenksminga. Į tai labai sunku atsakyti dėl daugelio priežasčių. Čia daug lemia žmogaus stiprumas, atsparumas, kokios rūšies radioaktyvumas patenka, žmogaus amžius ir kt. Pavojingasis amžius yra 18 - 40 metų. Amerikos Mokslo Akademija neseniai nustatė 50 r dozę žmonėms iki 40 metų. New South Wales Radioaktyvinis Aktas 1959 m. nustato kad žmogus per vienerius metus neturi daugiau gauti radioaktyvumo kaip 5 r. Turime neužmiršti, kad mes natūraliai gauname radioaktyvumo iš žemės uolų, uranijaus, kosminių spindulių. Taip yra ir to negalime išvengti. Palyginimui priminsime, kad jeigu naturalų radioaktyvumą laikysime 1.0, ta atominių bombų sprogdiniai duoda tik 0.01.

Manoma, kad žmogus, gavęs 50 r dozę mažai arba visai nesuserga. 175 — 200 r gavęs sirguliuoja: vemia, viduriuoja lengvesnėje formoje. Gavęs 500 r žmogus netrukus sunkiai suserga: vemia, viduriuoja, kraujuoja, slenka plaukai. Dar po didesnės dozės žmogus gali susirgti leukemija — liga, kurios metu kraujuje atsiranda daugiau baltųjų kraujo rutuliukų, kurie naikina raudonuosius (kraujo vėžys). Prieš šią ligą vaistų dar nėra.

Pasiteiravus Nuclear and Radiation Chemistry Departmente N.S.W. universitete ryšium su paskutiniaisiais Rusijos didžiulių atominių bombų bandymais, buvo atsakyta kad radioaktyvusis debesys laikosi augštai stratosferoje ir kad radioaktyvių dulkių kritimas bus jaučiama tik šiaurinėje hemisferoje, t.y. Europoje Rusijoje, Japonijoje ir Azijoje. Nuo šių kaip ir nuo ankstyvesnių atominių sprogmenų Australijoje dar pavojaus nėra. Dabartinis radioaktyvumas Sydney ir Melbourne matuojama tik kaip viena milijoninė dalis vieneto, tai visai mažai. Panašiai užklaustas ir N.S.W. Sveikatos Departamentas tą patį patvirtino. Ligšioliniai atominiai sprogdinimai nesudaro dar jokių problemų Australjoje.

PŪKINĖS KALDROS

PLUNKSNINIAI MATRACAI, PAGALVĖS, LOVOS SKALBINIAI, kaip įpilai ir užvalkalai 63" (160 cm.) platumo, galima gauti firmoje

ROSE

38 WASHINGTON STREET, BEXLEY, N.S.W.

Rockdale stotis. Tel.: LW 1220

SKYRIUS: Flemings Corner Shop, 181 Queen St., St. Marys, N.S.W.

Mūsų atstovas Jus aplankys kiekvienu metu.

Prekės duodamos ir išsimokėjimui. Mes kalbame vokiškai.

CASTRO ATMAINOS

Visi diktatoriai, kol įsigali, nešykštūs pažadais. Jie, laimėję sukilimą, žada laisvę, valdymosi formos laisvą pasirinkimą, visas kitas laisves ir gyvenimo pagerinimą. Prasidėjus rimtesnėms kovoms Kuboje su diktatoriumi Batista, sukilėlių vadas Fidel Castro iš anksto skelbė, kad Kuboje, pasiekus pergalę, bus įgyvendinta demokratinė laisvė, patys žmonės laisvai išsirinks sau vyriausybę, seimą. Ne sukilėliai ar jų vadai valdys kraštą, bet krašto valdovai bus visi gyventojai, patikėdami Kubos valdymą jų pačių laisvais rinkimais išrinktiems atstovams.

1957 m. Sierra Maestra kalnų stovykloje, arba vyriausioje sukilėlių būstinėje, Castro kalbėjo: "Mes norime rinkimų. Jie bus laisvi, demokratinės laisvės dvasioje, paremti pilniausiu teisingumu. Tai aš prižadu Kubos tautai ir šventai, sukilimą laimėjus, įvykdysiu ir įgyvendinsiu".

1959 m. sausio 6 d. (Batistos diktatūra krito sausio 1 d.) Castro deklaravo: "Laisvi ir demokratiniai rinkimai bus pravesti Kuboje už vienerių metų arba 1960 metų pradžioje."

1959 m. vasario 28 d. Castro paskelbė: "Kad rinkimai būtų geriau ir teisingiau pravesti, reikia palaukti porą metų, leisti susiformuoti politinėms partijoms, tada bus paskelbti rinkimai, ir patys žmonės pasirinks laisvai iš įvairių partijų savo atstovus, kurie valdys Kubą pagal naują konstituciją, ar paliks dabar veikiančią. Konstituciją turės patvirtinti laisvais balsavimais gyventojai".

1959 m. balandžio 16 d. (Washingtone vizito metu) Castro iškilmingai, kaip min. pirm., kalbėjo: "Mano vyriausybė laikosi, pildo ir gerbia visus tuos laisvės principus, kurie atstovauja demokratinę dvasią, atitinka daugumos mano krašto žmonių valiai ir norams."

1959 m. balandžio mėn. 19 d. (Spaudos klube) Castro šaukė: "Aš grįžtu į Kubą skelbti kovą komunizmui. Jūs greitai pamatysite, ar Kubą valdo komunistai (padarė juokingą miną), ar už laisvę kovoję mano sukilėliai..."

IŠDAVYSTĖS ŽENKLŲ DATOS

Castro iš Amerikos sugrįžo namo. Iškilmingai sutiktas Havanoje. 1959 m. gegužės mėn. 3 d. jis savo kalboje pasakė: "Mūsų idėjos nėra komunistinės. Jos yra mūsų pačių ir išplaukia iš Kubos gyventojų daugumos valios, norų, siekių ir tikslų..."

1959 m. liepos mėn. 13 d. Havanoje tūkstantinei miniai Castro paskelbė: "Svetur sakoma, kad mano armijoje vyrauja komunistai. Aš sakau, kad armijoje komunistų yra 3 iš 100. Tačiau ir tai mažumai nebus leista kištis į politiką. Tai mano neatšaukiamas nuosprendis ir įsakymas..."

1959 m. spalio mėn. 23 d. Havanoje Castro užkimęs draskėsi: "Jeigu jie (suprask amerikiečiai) nori vadinti mus komunistais už mūsų daromas krašte reformas, tegul jie mus vadina komunistais. Dėl to mums neskauda, mūsų darbų nesustabdys, mes juos įvykdysime, jei reikės, panaudosime ir komunistinius metodus."

1959 m. lapkričio mėn. 30 d. Castro jau deklaravo: "Kaip ilgai pasiliksime valdžioje? Užklausė save Castro. Tiek, kiek mes panorėsime. Žmonės Kuboje rinkimų nenori. Jų ir nebus..."

1960 m. kovo mėn. 29 d. Castro išleido armijai ir milicijai įsakymą, kuriame sakoma: "Diktatoriaus Batistos šalininkai, turtingųjų tarnai ir Amerikos samdiniai, deda pastangas pakenkti mūsų revoliucijos režimui ir reformoms. Jie kovoja ir prieš komunistus. Šiui įsakymu pradedama prieš juos kova visur ir visomis priemonėmis be pasigailėjimo. Įsakymas turi būti vykdomas ir pildomas šventai. Nusikaltusieji jo nevykdymu bus baudžiami tokiomis bausmėmis, kaip ir paminėti priešai."

1960 m. rugpiūčio mėn. 24 d. Castro oficialiai paskelbė: "Mes esame draugai Sovietų Sąjungos ir Kinijos liaudies respublikos".

1961 m. gegužės mėn. 1 d. Castro Mikojano akivaizdoje paskelbė kraštui: "Kuba yra socialistinė valstybė ir jokių rinkimų nebus skelbiama, nes nereikalinga".

1961 m. liepos 27 d. Castro paskelbė, kad Sovietų žmonės padėjo Kubai ginklais. Kartu deklaravo, kad visos Kuboje veikiančios partijos yra sujungiamos į vieną partiją, kuri vadinsis "Jungtinė Kubos socialistų revoliucijos partija". Ji kontroliuos ir visas veikiančias organizacijas Kuboje.

K. Tautkus

Prieš pat Kalėdas pereitais metais Castro viešai deklaravo esąs komunistas.

M.P. Red.

— Lapkričio 17 d. Taline estų simfoninis orkestras išpildė M.K. Čiurlionio simfoninę poemą "Jūra". Dirigavo prof. B. Dvarionas. Tai buvo pirmas "Jūros" atlikimas už Lietuvos ribų.

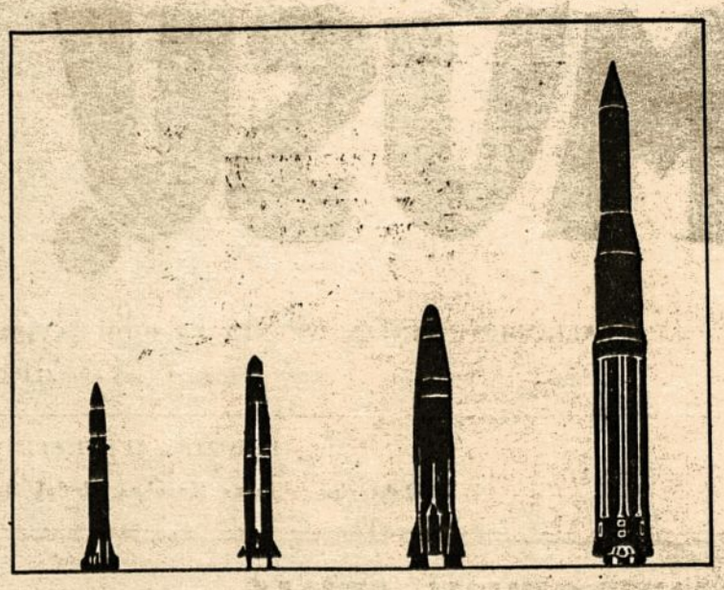

REDSTONE *THOR* *ATLAS* *SATURN*

DYDIS IR PAJĖGUMAS AMERIKOS RAKETŲ:

Redstone — 60 pėdų augščio, 75.000 svarų pajėgumo. Šio tipo raketa buvo panaudota iššaunant astronautus Shepard ir Grissom į erdvę.

Thore — 66 pėdų. 150.000 svarų pajėgumo.

Atlas — 80 pėdų, 360.000 svarų. Šio tipo raketa numatoma panaudoti išleidžiant pirmuosius amerikiečių astronautus į žemės orbitą.

Saturn — 162 pėdų 1.300.000 svarų, kuria numatoma išsiųsti kelių žmonių ekspediciją į erdvę.

DAR APIE KALĖDAS

GIMNAZISTIŠKOS KALĖDOS LIETUVOS KAIME

Bene gražiausių įspūdžių yra man palikę gimnazijos laikų Kalėdos lietuviškame kaime — ūkininko sodyboje.

Jau keletą dienų prieš paleidžiant Kalėdų atostogų mokytojai pradėdavo po truputį atleisti gerokai įtemptas pamokų paruošimo ir klausinėjimo vadžias. Tačiau su didžiausiu nekantrumu laukdavom paskutiniosios dienos prieš atostogas. Mat, tą dieną pamokos jau būdavo sutrumpintos iš 50 minučių į 30 min., ir kas svarbiausia, tą dieną jau buvo įsigalėjusi lyg ir tradicija, kad mokytojai vietoj klausinėję ar aiškinę pasakodavo lengvo pobūdžio istorijas bei išgyvenimus, kelionių įspūdžius po svetimus kraštus ir t.t. Ne tik man, bet ir visai klasei šitokios pamokos taip patikdavo, kad liežiuvius iškišę visi klausydavom ir, rodos, net gaila būdavo, kai išgirsdavome skambutį, ir graži istorija turėdavo nutrūkti.

Apie 12 val. pamokos baigtos, ir grįžęs namo pas šeimininkę virtuvėje rasdavau jau belaukiantį tėvą. Po trumpos užkandos, įsisupę į sunkias skrandas pasileisdavome rogėmis per Suvalkijos lygumas namo.

Namie rytojaus dieną jau iš pat ankstaus ryto prasidėdavo pasiruošimai Kalėdoms. Moterys visai dienai užsidarydavo virtuvėje, iš kurios sklisdavo malonūs mėsų ir kepinių kvapai. Vyrai šventėms paskersdavo bekoną, pasirūpindavo šventėms malkomis ir pašaru.

Aš su broliais, būdami persilpni sunkesniems darbams, traukdavome į čia pat prie sodybos užsąlusias lankas pasičiūžinėti. Čia taip įsismagindavome, kad tik alkis primindavo namus.

Ir vakare Kūčios. Prie stalo sėsdavo visa šeimyna — tėvai, bernai, mergos, piemenukas ir mes šeši vaikai. Tėvas pradėdavo Kūčias malda ir plotkelių laužymu. Tai buvo apeiginė dalis, kuri trukdavo apie pusvalandį. Vėliau sekdavo linksmybės. Ir čia tėvas pirmavo pasakodamas visokius prietykius, burtus bei prietarus ir taip juokindavo tiek suaugusius tiek vaikus iki vėlybos nakties.

Kalėdų rytą šeimynos dalis sėsdavo į roges ir vykdavo į artimiausią bažnytkaimį pamaldų. Grįždavo sušalę ir nieko nelaukdami sėsdavo prie kalėdinių pusryčių, kurie su gėrimais užtrukdavo gana ilgai.

Pirmoji Kalėdų diena praeidavo rimties ženkle ir didesnių pasilinksminimų mano apylinkėje neruošdavo. Visi vakarėliai vykdavo antrą Kalėdų dieną.

Ypač gilų įspūdį man palikdavo trečioji Kalėdų diena, kuri taip pat dar švenčiama ir kurios metu visa samdytoji šeimyna kaip bernai, mergos ir piemenukas išeidavo. Gi kurie palikdavo dar sekantiems metams taip pat pasi traukdavo 3 — 4 savaitėm poilsiui. Kiti gi atsiskirdavo visam laikui. Per atostogas, ypač vasaros metu susigyvendavau su samdyta šeimynos dalimi ir man būdavo labai graudu matant tėvą motiną rišančius duonos kepalus ir pakuojančius kitokias gėrybes išvykstantimes samdiniams. Mat, pagal Suvalkijoje įsigalėjusį paprotį išeinančiam samdiniui būdavo įduodamas "paviržis" duonos ir lašinių pavidalu.

Tuoj po Kalėdų tėvas diena iš dienos važinėdavo po apylinkę jieškodamas naujų samdinių, o mes, namie likusieji, prižiūrėdavome gyvulius. Nė nepajusdavau, kaip ateidavo Trijų Karalių šventė, ir vėl tekdavo palikti kaimą ir grįžti į mokyklos suolą.

J. P. Kedys

LIETUVIO MOKSLININKO IŠRADIMAS

Vilniaus radijo gruodžio 22 d. pranešimu jaunas lietuvis mokslininkas Kazys Valatka sukūrė nepaprastai jautrų foto elementą. Šis elementas pasižymi labai aukštu fotovoltažu žemos temperatūros sąlygomis. Mokslininkui pavyko gauti 500-600 V įtampą 1 kvadratinio centimetro izoliacinėje plokštelėje, padengtoje kadmio telorido sluoksniu. Plokštelė buvo apšviesta 2 liuksų stiprumo šviesa.

Aukščiau minėta įtampa yra keliomis dešimtimis kartų didesnė, negu iki šiol fizikams pavykdavo pasiekti. Nauji foto elementai tarnaus pagrindu ikonoskopams-televizijos transliavimo vamzdeliams.

(E)

Slaptoji kalba taikoj ir kare

Paslaptingi 35 milionų vertės trijų aukštų rūmai, treti didžiausi valdžios rūmai Washingtono erdvėj, pastatyti 1957 m. Fort Meade, Md., pabėgus į Maskvą išdavikams Bernon F. Mitchell ir William H. Martin, jau yra žinomi pasaulyje. Tai vyriausioji būstinė vadinamos National Security Agency, šifrų išskaitymo organizacijos, vienos iš slapčiausių JAV žvalgybos tarnybų.

Tie du išdavikai prieš kurį laiką spaudos konferencijoj Maskvoj pareiškė, kad "Jungtinės Valstybės sėkmingiausiai skaito daugiau kaip 40 kraštų slaptus ryšius. Ryšium su tuo, spėjama, kiekvienas kraštas pasaulyje pakeitė savo kodus ir šifrus.

Slaptoji kalba — kodai ir šifrai naudojami taikos ir karo metu. Ypač karo metu kovojančios pusės deda visas pastangas išaiškinti priešų kodus ir šifrus. Jų išskaitymas dažnai net karo pasisekimą nulemia.

Visuomenei yra daugiau žinoma, kad Amerikos įstojimą į I Pas. karą nulėmė kaizerinės Vokietijos beatodairis Amerikos laivų skandinimas. Tikrumoje buvo daug svarbesnė priežastis. Anglams pavyko sulaužyti vokiečių diplomatinį kodą. Britų ekspertams išskaičius 13040 kodą, pasirašytą Kaizerio užsienių reikalų ministerio Zimmermann, buvo sužinota, kad Meksikai pažadėta "prarasta teritorija" (Texas, New Merico ir Arizona) už kariavimą prieš Jungtines Valstybes. Prezidentas W. Wilson tai paskelbė viešumai, ir Amerika už mėnesio karą paskelbė, kas nulėmė Vokietijos likimą. Antrojo Pas. karo metu iššifruoti japonų pranešimai nulėmė karo eigą Ramiajame vandenyne. Amerikos kriptologams sulaužius japonų laivyno kodą, gautos pilnos žinios apie japonų laivyno pajėgumą ir judėjimą. Amerikiečiams sukoncentravus ribotas jėgas Midway erdvėj, buvo sumuštas japonų laivynas.

Šifrai yra seni, kaip ir rašyba. Jau senovės egiptiečiai naudojo trijų rūšių šifrus savo jeroglifuose. Biblija irgi turi keletą šifrų pavyzdžių. Jeremijo skyriuje 25, dalyje 26, minimas atvirkščias alfabeto sistemos naudojimas: A vieton Z, B. vieton Y ir t.t.

Kiekviena vyriausybė keičia savo kodus, kilus mažiausiam įtarimui, kad jie yra išskaityti. Martin — Mitchell išdavystės pasėkoje. Jungtinės Valstybės buvo priverstos visus kodus pakeisti naujais.

Šiandien kodų laužymo ekspertai naudoja elektroninius komputatorius, kurie atlieka tūkstančius reikalingų "repeticijų", kol sudaromos atitinkamos lentelės. Mašinos tai gali atlikti per dienas, kas seniau žmonėms buvo įmanoma atlikti tik per mėnesius.

J. NENDRĖ

PERSODINA PLAUKUS

New Yorke dr. N. Orentreich skelbia, kad jis plikiems žmonėms ataugina plaukus, persodindamas plaukus iš tų galvos vietų kur auga, į plikas vietas. Jo operacijos esančios sėkmingos.

BUVUSI "R O T A", DABAR —

STATION DELICATESSEN

92 BROMFIELD ST., CABRAMATTA

SIŪLO JUMS GERIAUSIUS SKANĖSTUS IR MAISTO PRODUKTUS.

Užsakymai pristatomi į namus.

EUROPIETIS SPECIALISTAS OPTIKAS

Pritaiko Jūsų akims ir parduoda visų rūšių akinius. Darbo valandos kasdien 9-18 val., šeštad. 9-13 val.

8th Floor, Capitol House, 109 Swanston St., Melb., C.I. (Priešais Melburno Town Hall)

Tel. 62-2231

Netekome paskutinio prūso...

Kai pasiekė žinia, kad lapkričio 11 d. Amerikoje mirė poetas *Juozas Tysliava*, mes netekome ne tik originalaus poeto, bet ir šviesios, aristokratiškos asmenybės. Dar daugau: netekome vienintėlio ligi šių dienų išlikusio prūso, kokiu pats poetas save giliausiai įsitikinęs laikė ir savo tautai giesmes kūrė. Šia mintimi jis gyveno ir už savo prūsiškumą atkakliai kovojo. Ir tai nebuvo Tysliavos prūsiška kilmė tik paprasta poetiška maniera, bet giliai nuo seno įsišaknijęs jausmas. Dar "Pirmojo dešimtmečio" poezijos antologijoje (apie 1928 metus) savo ten atspausdintoje autobiografijoje taip rašė: "Autobiografiją? Kam? Mano tauta jau seniai išmirus, o kalba, kuria aš norėčiau rašyti, užmiršta".

Juozas Tysliava tiek poezijoje, tiek ir gyvenime išliko originalus, aristokratiškas, lyg tikrai būtų koks prūsų kunigaikščių palikuonis. Kilmės jis suvalkietis, iš tų pačių laukų, kurie išaugino nemažiau garsius poetus, kaip ir jis pats. Iš Alvito apylinkės kilęs ne tik pats Tysliava, bet ir jo kaimynai Kazys Bradūnas ir Salomėja Neris. Tysliava dalyvavęs nepriklausomybės kovose savanoriu ir gavęs bendra tvarka sklypelį žemės iš Alvito dvaro. Trankęsis po įvairius pasviečius jis kartas nuo karto vis sugrįždavo į savo tėviškę paviešnagėti. Štai kokį jį prisimena poetas Kazys Bradūnas iš savo vaikystės: "Vėliau iš eilės keletą metų savo kaimyną matydavau iš tolo tai laukuose bevaikštinėjantį, tai artimam Alvito bažnytkaimin beužeinantį. Krito man akin, kad jį visada lydėdavo didelis šuo, o pats avėdavo visiems tada labai keistomis golfo kelnėmis. Visa tai anuomet J. Tysliavą ryškiai išskirdavo iš mūsikės ūkininkiškos aplinkos ir visų akys krypdavo jo pusėn. Kai jau buvau pirmųjų klasių gimnazistas, karštomis vasaros apypietėmis jodavom maudyti arklių į Širvintos gyles. Su apylinkės vyrais atjodavo arklių maudyti ir Tysliava su savo broliais. Mums vaikigaliams jis buvo ten tikras didvyris, mokąs iš visų geriausiai plaukti ir nardyti. Šito meno mokė ir mus, paauglius. O stengdamiesi pasirodyti ir neatsilikti, kartais beveik patys prlakdavom". (Draugas, 1961. 11.18).

PIENIŠKA DAINA

Pieno, pieno, visos gatvės laukia.
Karvės pienas žydi saldumu.
Pienas šiltas, pienas balto plauko,
Jis iš lauko plaukia į namus.

Jei turėčiau savo laimės karvę,
Jai bučiuočiau žydinčius ragus.
Savo sieloj šaukčiau: salve, salve!
Mano sieloj — linksma ir smagu.

Jai pietums aš duočiau apelsinų,
Vakarienei — vyno paragaut.
Ji nešiotų grandį sidabrinę.
Ji mokėtų šokti ir juokaut.

Būčiau indas. nors ir be turbano,
(Vieno pieno man dar negana).
Kūne džiaugsmas, sieloje nirvana.
Tai skambėki, pieniška daina!

RATAI

Keturi vežimo ratai —
Juodbėriai žirgai.
Nepapratę berno metai
Tūnoti tyliai.

Arklio kaktą puošia saulė,
Akys — spinduliai.
Prunkščia lekia per pasaulį
Bernas ir arkliai.

Pučia vėjas, vėjas pučia,
Pučia iš kalvos.
Laime, laime, ar tai tu čia
Stovi be galvos?

Keturi vežimo ratai,
Juodbėriai arkliai.
Viską žino, viską mato
Kirmėlės keliai.

Juozas Tysliava

Kiek pasitrynęs Lietuvoje Tysliava apie 1932 metus išvyksta į Ameriką ir čia užsisėdi ligi paskutinio atodūsio. Atvykęs jis perėmė redaguoti vos begyvuojantį laikraštėlį "Vienybę", iš kurios jis padarė laikui bėgant pirmaeilį lietuvių Amerikos laikraštį.

Literatūroje Tysliava bent savo dvasia yra labai gimininga kitam mūsų egzotiškam rašytojui Jurgiui Savickiui. Palyginus su kitais mūsų kaimietiško charakterio rašytojais, jie abu ryškiai iš visų skyrėsi tiek savo elegancija (ne tik apsirengime, bet ir žodyje), tiek ir visos buities samprata: šalia žodinės elegancijos pas abu ruseno vos jaučiamas ironijos bruoželis, kas vertė tikėti, kad jie net ir mirtinai rimtuose dalykuose mokėjo dailiai nusišypsoti. Tai yra estetai tikraja prasme. Prie šio minėto dvejeto dar rikiuojasi Henrikas Radauskas. Per savo penkiasdešimt devynerių metų laikotarpį Tysliava išleido: Žaltvykstės (1922 m.), Traukinys (1923), Nemuno rankose (1924), Auksu lyta (1925) ir Poezija (1935). Pažymėtinas taip pat jo poezijos rinkinėlis prancūzų kalba Coup de Vents (Vėjo gūsis). 1955 m. išleistame literatūros almanache GabijojeTysliava paskelbė tikrai brandžią poemą "Tėve mūsų" prūsiška tematika. Ir čia akcentuoja savo kilmę:

Aš paskutinis prūsų palikuonis
Iškeliu rankas į dangų
Ir meldžiuosi...
Nakties mėnesienoj girdžiu —
Obliuoja grabą...
Mano gulbino giesmėj
Galandamojo kalavijo ašmens žvanga.
Viešpatie, šiąnakt mano širdis
kaip žemė dreba...

Galimas daiktas jam berašant tuos žodžius jo karsto lentos tikrai buvo obliuojamos. Visados poetai turi daugiau jausmų ir nuojautų, negu mes mirtingieji. Gal kaip tik tas ir iškelia juos į poetus.

C-lis.

SOLISTEI B. GRINCEVIČIŪTEI 50 METŲ

Lietuvoje lapkričio mėn. pabaigoje paminėta neregės dainininkės Beatričės Grincevičiūtės 50 m. sukaktis. Ji gimusi ir išaugusi kaime. Dainininkę išaugino dėdė, įžymus muzikas E. Mlynarskis, savo metu vadovavęs Varšuvos operos teatrui. Ji mokėsi smuikuoti ir skambinti fortepijonu. Regėjimo Grincevičiūtė neteko jaunystėje. 1937 m. įvyko jos dainavimo debiutas, kai ji per Kauno radiją atliko eilę dainų. 1944 m. Grincevičiūtė įsijungė į Valst. Filharmonijos filialę, nuo 1946 m. dirba kaip respublikinio radijo solistė. Dainininkė turi nedidelį, bet gražaus tembro lyrinį-koloratūrinį sopraną. Repertuare — apie tūkstantis kūrinių ir jų tarpe garbingą vietą užima lietuvių liaudies dainos ir lietuvių kompozitorių vokaliniai kūriniai. (E)

Viena iš solistės mokytojų yra Adelaidėje gyvenanti A. Binkevičiūtė — Gučiuvienė.

DAINOS SKRAJŪNĖS

Vieną 1827 metų žiemos vakarą didžiojo vokiečių rašytojo J.W. Goethe bute skambėjo muzika ir dainos. Tarp negausių svečių dalyvavo ir rašytojo bičiulė dainininkė Eberwein ir keli orkestrantai. Pražilęs Goethe prisiminė savo jaunystės dienų kūrinį — mažąją dramą "Die Fischerin". Svečiai paprašė dainininkės ką nors padainuoti, ir ji sutiko.

Pradžioje Eberwein dainavo baladę "Girių karalius" (Erlkoenig). Vėliau solistė pradėjo kitą ariją. Tai buvo "Aš atsisakiau savo močiutei". Šita daina svečiai susižavėjo. Didelis pasitenkinimas spindėjo ir senojo poeto akyse.

Ši daina, — kalbėjo Goethe, — yra vestuvinė lietuvių liaudies daina. Ją labai mėgo velionis Herderis. Dainos žodžius aš nusirašiau iš jo knygos "Tautų balsai dainose".

Taip didieji menininkai žavėjosi šiaudinėje pastogėje gimusia lietuvių liaudies daina. "Aš atsisakiau savo močiutei" yra viena iš trijų dainų, kurios 1745 m. pirmą kartą supažindino pasaulį su lietuvių liaudies poezija. Kitos dvi buvo: "Anksti rytą rytužį" ir "Aš turėjau žirgužėlį". Laikui bėgant visos trys dainos labai išgarsėjo.

Šias dainas paskelbė lietuvis kalbininkas Pilypas Ruigys (miręs 1749 m. gyvenęs Rytų Prūsijoje), savo mokslinėme veikale "Lietuvių kalbos tyrinėjimai".

Pirmasis šiomis dainomis susižavėjo vokiečių literatūros klasikas G.E. Lessing. Jis nusirašė dviejų P. Ruigio paskelbtų dainelių vokiškus vertimus ir įdėjo į savo veikalą "Apie naujausią literatūrą". Tai buvo dainos "Aš atsisakiau savo močiutei" ir "Anksti rytą rytužį". Vėliau kitas labai garsus vokiečių literatas ir visų tautų liaudies dainų bičiulis J. Herder aštuonias lietuvių dainas paskelbė rinkinyje "Tautų balsai dainose" (Stimmen der Voelker in Liedern). Jų tarpe buvo ir dainelė "Aš atsisakiau savo močiutei", kur ją ir užtiko pats Goethe. Dar vėliau šiai dainai muziką parašė žinomas čekų kompozitorius V. Novakas.

O kai 1831 metais į garsiojo lenkų kompozitoriaus ir pianisto F. Šopeno rankas pateko dainos "Anksti rytą rytužį" lenkiškas vertimas, jis skubiai sėdo prie fortepiono ir tada gimė jo "Lietuviška dainelė". Tai pačiai dainai muziką yra sukūręs ir vokiečių kompozitorius R. Schumann.

Dabar, kai skamba po platųjį pasaulį lietuvių liaudies dainos, mes prisimename ir tas pirmąsias kregždutes — Ruigio paskelbtas tris lietuvių liaudies dainas, su kuriomis mes išėjome į pasaulinę literatūrą.

Paruošė M.P. Skaitytojas

MAIRONIO METAI

Maironio — didžiojo tautos dainiaus ir atgimimo pranašo šimtmetį (gimęs 1862 m. spalio mėn. 21 d.) visa Pasaulio Lietuvių Bendruomenė privalo tinkamai paminėti. Šį didvyrį pagerbdami, drauge stiprinsime mūsų gyvybę ir kultūrinį sąmoningumą. Tegu suteiktų šita sukaktis mums kuo daugiau atgimimo, tegu gyviau mus visus pajudintų. Mums gi šiandien taip stinga idealizmo, entuziazmo ir pasitikėjimo savimi.

Tuo tikslu Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba visu broliškų nuoširdumu kreipiasi į visų kraštų, apygardų bei apylinkių valdybas ir kiekvieną lietuvę bei lietuvį:

1. Tegu 1962 metai bus MAIRONIO METAIS.
2. 1962 (Maironio) metais visoje Pasaulio Lietuvių Bendruomenėje turi sukilti jubiliejinė nuotaika ir akcija.
3. Visuose kraštuose — tai yra kiekvienoje apygardoje ir apylinkėje — nedelsdami tuoj pradėkime intensyviai ruoštis dideliems ir, kiek beišgalint, įspūdingesniems Maironio minėjimams. (Akademija, Maironio dainų koncertas, paskaita, deklamacijos, jo dramos pastatymas ar inscenizacija etc.)
4. Kiekvienas laikykime savo pareiga uoliai talkininkauti bei dalyvauti ruošiamuose Maironio minėjimuose.
5. Maironio metais įsigykime ir pakartotinai įsiskaitykime jo raštus: ypač "Pavasario balsus" ir "Jaunąją Lietuvą".

Brangios mūsų tautos, mylimos tėvynės bei nelaimės akyvaizdoje būtinai ir prideramu būdu paminėkime Maironio 100 metų sukaktį! Testiprina vėl Maironis lietuvio viltį ir tikėjimą į tėvynės aušrą bei naują pavasarį. Tešviečia mums Maironio dvasios bei kūrybos herojika, idealizmas ir tėvynės bei laisvės meilė.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBA

Toronto, Canada,
1961 m. lapkričio mėn. 1 d.

A. VAIČIULAITIS

PELKIŲ TAKAS

WER JETZT STIRBT IRGENDWO IN DER WELT,
OHNE GRUND STIRBT IN DER WELT.
R.M .RILKE

Matas Mateika paskutinį kartą smogė kirviu į kamieną ir pridėjo ranką prie kaktos. Jis žvelgė augštyn, kur temstančiam danguj pušis stovėjo išdidi ir liekna, su snieguota viršūne.

Jis pasitraukė prie kitų darbininkų.

Medis apačioje grikštelėjo, susvirduliavo, lyg nežinodamas, į kurią pusę griūti, — ir, triokštelėjęs, nuslinko žemyn šlamšdamas. Krito staigiai. Vainikuota galva dusliai šlumštelėjo į žemę. Spiečius sniegulių ištryško iš viršūnės. Pušis dar krūptelėjo, sušiureno pastarą kartą ir nutilo. Išskėtė šakas tarp kelmų, kurių susigūžusios eilės kirtimuose laukė nakties.

Mateika grįžo prie medžio, nubraukė delnu per kamieną ir paglostė baltą rėžį su išplyšusia žievės juosta. Jis kalbėjo sau vienas:

— Tokia pušis! Tokia pušis...

— Mylimąją nukirto, — juokėsi vyrai.

Pamažu gulė snaigės ant šakų. Jis akimis permetė visą medį. Ūmai nusigręžęs, pasibruko kirvį su pjūklu po pažaste. Tiesiai per kelmynus kūprino į kaimą. Kur tik akys siekė, visur jis regėjo sugulusias eiles pušų ir eglių, begalinę srovę rudų ir sakuotų rąstų. Jis mąstė: "Koks naikinimas! Koks naikinimas!"

Grįžęs tarė:

Šiandien keliauju namo.

Ir ėmė dėliotis daiktus.

— Nakčia, — abejojo šeimininkas.

— Mėnesiena...

— Bet dvi mylios.

Mateika tylėjo. Atsiklaupęs ant grindų, jis kišo į krepšį duonos kepalaitį ir lašinių bryzą.

Po valandėlės jis tarė:

— Gal paskolintumėt maišą.

— Pralobai, pralobai! — nupūtė dūmą ūkininkas, ir jo pypkė cypė ir spragsėjo.

— Mat, jie alkani ten, namie. Ir tie mažyčiai...

Jis norėjo dar kažką tarti, bet jo lūpos ėmė vapsėti, kaip žmogui, kuriam graudu kalbėti, ir žodžiai užduso.

Šeimininkas, — o jis vadinosi Jonas Naigūnas, — pakilo nuo suolo, iškratė pelenus į stalo kampą ir žiūrėdamas, kaip asloje gęsta kibirkštis iš pypkės, tarė:

— Maišą duosiu. Tik aš manau: pasiimk dabar, kiek pakeli be vargo, — likučius atvešiu antrą švenčių dieną.

— Būsit mieste?

— Jei sakau!...

— Gerai, gerai! Ir marškinius paliksiu, — reikia daugiau maisto...

— Taip! — pritarė Naigūnas, linguodamas galva.

Sutemos rinkosi į trobą, tokios skystos ir šėmos žvaigždėtų vakarų sutemos. Ant lovos, prie lango, driekėsi geltonas mėnesienos keturkampis.

Iš tvarto grįžo Jonienė, milžusi karvę.

— Šiandien su darbais sugaišau, — ji skundės ir įžiebė skalą, kurią dantyse laikė medinis diedas.

Ji buvo liesa ir pageltusi moteriškė, su augšta kakta. Vos padėjo kibirą, kai ją užpuolė kosulys. Ji kosėjo uždusdama, įtraukus vidurius ir rankomis krūtinę suspaudus. Akyse jai sužvilgo ašaros.

— Kad būtų medaus, — pasigaikščiodama ji kalbėjo, — išsivirčiau... išsivirčiau su liepžiedžiais... Tada man praeina...

Atbula rankovės puse, kaip vaikai daro, ji nubraukė ašaras ir košė pieną, kurio burbulai pūtėsi ir sproginėjo puodynėje.

— Mūs bitukes vokiečiai sudegino, — tarė ji po valandėlės. — Buvo penki aviliai, o spiečiai toki stiprūs...

— Žinai ką, Liudvika, — prabilo vyras, — užsuksiu pas dėdę, — jis turės medaus.

— Taip vėlai? — tarė ji, nužnybdama žariją nuo skalos.

— Palydėsiu štai Matą.

— Ar jau išeina?

— Taigi.

Po vakarienės, į kurią grįžo išraudę vaikai, rogutėmis leidęsi nuo upės šlaito, abu vyrai iškeliavo. Buvo vaiski mėnesienos naktis. Kaimynijoj gūdžiai kaukė šuva. Žvaigždės augštai buvo stambios ir drebėjo, kaip benukrentą rasos lašai.

Matas žengė atlašus. Šiame žiemos pusiautamsy jo įkritusios akys, žandų įdubimai priminė juodas dėmes. Su pjūklu ir kirviu po ranka, su krepšiu ant strėnų, jis keliavo augštas, įsižiūrėjęs į laukų platybes, į tas sniego lygumas, kurios tolumoj niūriu ruožu susibėga su dangum.

Naigūnas, kuris nešė jam duonos kepalą, tarė:

— O aš dar galvojau, kad nesiskubinsi namo. Pačioj darbmetėj...

Jis ėjo palinkęs į priešakį, ilgomis, nukarusiomis rankomis, ir kalbėdamas vis kreipė savo didelį veidą į Matą, tartum norėtų kriaurai žmogų perprasti.

— Užteks jau... — atsakė tasai.

— Taip, taip... Ir aš pamanau: sunku jiems ten mieste...

— Kur čia bus lengva...

Mateika norėjo dar ką tarti, bet jam dabar buvo ir graudu, ir malonu: jam rodės, kad Jonas užsiminė apie jo šeimą, — apie tą mažytį Stasiuką, tokiomis didelėmis akimis nubalusiam veide, ir apie žmoną, ir apie Bronę...

— Ne iš gero juk ėjau, — pasakė jis Naigūnui, kuris žvelgė į jį ramiai ir stengdamasis suprasti. — Prieš karą gyvenau tegu nepuikiai, bet dėl kąsnio neturėjau vargo. Nūn ėmė iš visų pusių veržti: nei kuro, nei duonos, nei darbo. Gal būtume dar kentėję. Bet vaikai... Staselis. Jis toks mažas, o gudrumą savo turi.

— Vaiko neapgausi.

— Taigi... Vieną dieną kaip ten buvo, kad aš krutinu lūpas, lyg kramtyčiau ką nors. Berniukas atkiūtino prieš mane, žiūrėjo, žiūrėjo: "Tėti, ką valgai?" — paklausė jis. O man jo žodžiai — lyg peiliu... Ir iškeliavau į girias. Na, bus geriau dabar. Ir keli variokai skamba kišeniuj.

Ėjo tylėdami, kol Naigūnas prabilo:

— O čia jau skirsimės...

— Dar geras kelio galas prieš akis. Aplinkui pelkės — tokia alkūnė!

— Kam tas šuolis į šalį — keliauk tiesiai.

— Kad įgarmėčiau kur į properšą!

— Pasisaugosi. Vasarą, taip, šių liūnų neišbrisi. Tada čia tik žalčiai šliaužioja. Gyvatės vaikus perisi. O žiemą numina žmonės taką.

— Nežinojau.

— Parodysiu, ir žinosi. Galiu pavėdėti valandžiukę.

— Tik ar ne per vėlu bus pas dėdę...

Naigūnas juokėsi:

— Pas dėdę per vėlu! — Žmogau, ten — kaip vienuolyne! Jie ka-

(Nukelta į 4 psl.)

LIETUVIŠKAS KELIAVIMO IR TURIZMO BIURAS
ATSTOVAI DIDŽIŲJŲ ORO IR LAIVŲ BENDROVIŲ
● Patariame ir užsakome vietas laivuose ir lėktuvuose.
● Padedame pasų, vizų ir kitų kelionės dokumentų reikalais.
● Parūpiname Amerikos ir Kanados geležinkelių bilietus.
● Apdraudžiame ir pasirūpiname bagažu ir t.t.
VISI PATARNAVIMAI VELTUI
Sykiu veikia dokumentų vertimo ir vertėjavimo biuras.
(pripaž. J.A.V. Konsulato)
Atdara kasdien nuo 9.00 val. ligi 17.30 val.
Šeštadieniais nuo 9.30 val. ligi 12.30 val.
KITŲ VIETOVIŲ LIETUVIAI PRAŠOMI RAŠYTI
Hispano - American Travel Bureau
24 HARDWARE STREET, MELBOURNE C.1.
(Tarp Bourke ir Lt. Bourke gatvių, netoli Queen St.)
TELEF. 67-3888 Sav. A. ŽILINSKAS
Vakarais 93-4258

Amerikiečių misija Pietų Vietname drambliais vyksta į augštumas Saigono šiaurėje kovoti su malaria. Jų darbą dažnai trukdo komunistų partizanai.

PECAGOGINIS INSTITUTAS KVIEČIA

Čikagoje veikiąs Pedagoginis Lituanistikos Institutas, siekdamas pasitarnauti didesniam lietuvių jaunimo skaičiui, gyvenančiam įvairiuose kraštuose ir neturinčiam reikalingiausių sąlygų siekti aukštesnio lituanistinio išsilavinimo, yra pasiruošęs pradėti neakivaizdinį (korespondencinį) lituanistinių dalykų dėstymą. Šis dėstymo būdas, kurio reikalingumas jau seniai jaučiamas, galės būti prieinamas kiekvienam ir bet kur gyvenančiam lietuviui.

Institute einami šie dalykai:

1. **Lietuvių kalba.** — Bendrinės lietuvių kalbos kursas. Morfologija. Fonologija ir fonetika. Sintaksė. Akcentologija, Dialektologija. Lietuvių kalbos istorija.

2. **Lietuvių literatūra.** — Lietuvių tautosaka (liaudies poezijos žanrai, tikėjimai, papročiai). Literatūrinės srovės bei kryptys ir jų atgarsiai lietuvių literatūrije. Naujausioji lietuvių literatūra rusų okupuotoje Lietuvoje ir tremtyje bei išeivijoje.

3. **Lietuvių tautos istorija.** — Lietuvos istorijos šaltiniai ir periodizacija. Lietuvos kamyninių kraštų istorinė apžvalga. Lietuvos kultūros istorija. Pasaulio lietuvių istorija. Lietuvos istorijos problemos. Istorijos metodologija.

4. **Lietuvos meno istorija.** — Lietuvių liaudies menas. Žymesnieji lietuviai menininkai.

5. **Pedagoginiai dalykai.** — Psichologija. Didaktika. Metodikos (lietuvių kalbos, literatūros, istorijos). Pedagoginė praktika.

1961-62 m.m. įvedami ir kai kurie nauji kursai: Lietuvos etnografija, žurnalistikos pagrindai ir kt.

Instituto klausytojais priimami asmenys, baigę aukštesniąją lituanistinę arba tolygią mokyklą ir išėję bendrąjį vidurinį mokslą (high school). Kol kurios iš minėtų sąlygų trūksta, asmuo yra laikomas laisvu klausytoju. Kurie klauso tik vieną ar kelis Institute einamus dalykus (kalbą, literatūrą ar kt.), laikomi hospitantais. (Smulkiau apie Instituto programą ir kitus dalykus suinteresuotieji galės sužinoti betarpiškai, užmezgę ryšį su pačiu Institutu).

Galutinį neakivaizdinio dėstymo suplanavimą Institutas galės atlikti tik tada, kai jis turės bent atitinkamą minimumą klausytojų, norinčių eiti Instituto dėstomą kursą.

Siunčiant Institutui registracijos laiškus, suteikiamos tokios žinios: 1. vardas ir pavardė, 2. gimimo data ir vieta, 3. pilnas gyvenamosios vietos adresas, 4. kur ir kada baigęs aukštesniąją lituanistinę arba tolygią mokyklą, 5. kur ir kada išėjęs vidurinę gyvenamojo krašto mokyklą (high school), 6. kurį gyvenamojo krašto universitetą baigęs ar lanko, 7. kurioje gyvenamojo krašto Lietuvių Bendruomenės apylinkėje gyvena (nurodyti padalinio vadovybės adresą).

Registracijos laiškus siųsti šiuo adresu: Pedagoginis Lituanistikos Institutas, 5620 So. Claremont Ave., Chicago 36, Ill., U.S.A.

Instituto vadovybė

LIETUVIAI PASAULYJE IR LIETUVOJE

"DIRVOS" skelbtasis vaiko gražiausios nuotraukos konkursas pasibaigė lapkričio 1 d. Gauta 90 nuotraukų. Dabar vertinimo k-jai belieka atrinkti geriausias nuotraukas ir jas premijuoti.

PR. ALŠĖNAS per 15 metų surinko daugybę įvairių juokų bei anekdotų ir paruošė knygą. Rankraštis atiduotas Immaculata Press leidyklai Putnam, JAV.

J. PR. PALUKAITIS, vienas "Dirvos" redaktorių, paskirtas "Vilties" leidyklos spaustuvės vedėju. "Vilties" leidykla Clevelande leidžia ir spausdina "Dirvą" ir kt. leidinius.

A. BUDRYS, Lietuvos gen. konsulo J. Budrio sūnus, trejiems metams pakviestas vyriausiu redaktorium į leidyklą Regency Book, Evanston, Il.l, U.S.A.

RAŠYT. BALTIJOS ŽUVĖDRA — Elena Dervojedaitienė, gyv. Venezueloje, yra parašiusi dviejų tomų romaną "Grandinės", kurį išleido "Argentinos Liet. Balsas". Rašytoja baigia tvarkyti spaudai naują romaną "Motinos meilė". Be to ji rašo romaną ispanų kalba "Hija Vendida" — Parduota duktė.

"LAIVAS" skelbia religinės kūrybos konkursą. Komisijai rankraščius reikia pateikti iki 1962 m. rugsėjo 1 d. Adresas: 4545 W. 63 St., Chicago 29, Ill., USA. Geriausiam kūriniui skiriama 500 dol. dovana. Rašto tema gali būti istorinė, biografinė, dogmatinė, moralinė, visuomeninė, priimtina Kat. Bažnyčios požiūriu.

PASKIRTA DRAMOS PREMIJA

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės skelbto dramos konkurso jaunimui pirmą premiją, 1,000 dol., laimėjo rašyt. Birutė Pūkelevičiūtė, Montreal, Kanada, už veikalą **Aukso žąsis.** Konkurso jury komisiją sudarė Antanas Rūkas, pirm., Česlovas Grincevičius, sekret., Aloyzas Baronas, Algimantas Mackus ir Algimantas Dikinis.

Birutė Pūkelevičiūtė anksčiau yra laimėjusi Draugo premiją už romaną **Aštuoni lapai.** Yra išleidusi poezijos rinkinį Metūgės. Autorė daug dirba su teatru, yra pastačiusi keletą veikalų, du iš jų Sruogos Kazimieras Sapiega ir Borutos Baltaragio Malūnas, įrašyti į plokšteles. Paskutinis autorės režisuotas darbas yra vaikams plokštelė Žirginėliai, kurioje yra ir pačios autorės pora pasakų.

APDOVANOTI MOKSLO DARBUOTOJAI

Sovietinės Lietuvos aukščiausios tarybos prezidiumo pirmininkas J. Paleckis įteikė apdovanojimus eilei Vilniaus mokslininkų.

Lenino ordinas įteiktas Vilniaus universiteto rektoriui prof. Kubiliui, prof. Pranskui-Žalioniui, docentui Tiškevičiui.

Darbo raudonosios vėliavos ordinus gavo profesorius Steponas Jankauskas, docentas Stasys Virbickas. Eilė mokslo darbuotojų apdovanoti Garbės ženklo" ordinais, medaliu "Už darbo šaunumą" ir medaliu "Už pasižymėjimus darbe". 45-kiems įteikti augščiausiosios tarybos garbės raštai. (E)

MAŽA MOKYKLŲ

Aukšč. tarybos sesijoje sovietinės Lietuvos deputatas, mokslų akademijos prezidentas J. Matulis savo kalboje daug vietos skyrė mokyklų statybos trūkumams pavaizduoti. Matulis pareiškė, kad "septynmečių, aštuonmečių ir vidurinių mokyklų skaičius per pastaruosius 16 metų padidėjo nuo 277 (apeinamos pradžios mokyklos. E.) iki 1.367, o per tą laiką buvo pastatyti bei atstatyti tik 127 mokykliniai pastatai" ("Tiesa" 288 nr.).

Matulio nurodymais daug mokyklų Lietuvoje dirba sunkiomis sąlygomis. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje daugiau kaip 40.000 vaikų mokosi dviem ar trim pamainomis.

Deputatas prašė aukščiausiąją tarybą papildomai išnagrinėti šį klausimą ir padidinti sovietinės Lietuvos biudžetą, kurio lėšų dalis bus skiriama mokyklų statybai.

NAUJAS MIESTAS

Sovietinės Lietuvos aukščiausios tarybos įsaku vietoje Nidos, Preilos ir Juodkrantės gyvenviečių įkurtas respublikinio pavaldumo miestas Neringa. Neringoje bus įrengti du nauji kurortai, kurie ir sujungs Juodkrantę su Nida ir Preila. Vienas iš kurortų siūlomas pavadinti Agila. Pagal ruošiamą Neringos miesto generalinį planą administracinis centras numatomas Juodkrantėje. (E)

VIENINTĖLĖ TIKRA VODKA

ORIGINALIOSE BONKOSE, KURI VADINASI

STOLIČNAJA

YRA VISADA GAUNAMA PAS

M. PETRONĮ,

152 Liverpool Rd., Enfield, N.S.W. Tel. UJ 5727.

PELKIŲ TAKAS

(Atkelta iš 3 psl.)

žin kolei vakaruoja, ligi atkalba ražančių, ligi atgieda apie Adomą ir Jievą. Senis net gyvenimus šventųjų skaito.

— Senoviški žmonės...

— Senoviški, senoviški.

— Kaip tie medžiai, kuriuos svetimi kerta.

Matas staiga nutilo: jis nebuvo pratęs tokiais žodžiais kalbėti.

Ūkininkas liūdnai jam pritarė:

— Skurdu žiūrėti, kaip jie naikina... O štai ir takelis. Retas kas juo vaikšto, bet jei įsižiūrėsi gerai — ir pėdas rasi. Jų ir laikykis. Nukrypęs į šalį, pateksi į kokią akį ir... Žinai, pernai metais čia trys vokiečiai priburbėjo... Eik rankos tiesumu, o mėnesienoj pėdsakus lengvai atseksi.

— Kad tik nesutemtų: lyg ir niaukiasi iš vakarų.

— Ne, — pasižiūrėjęs sprendė Naigūnas. — Ten skystas debesys, tik kol žemai, atrodo juodas ir sunkus. Iš tikrųjų — tik marška. Aptrauks mėnulį, nubirs kelios snaigės... O dabar sudie!

— Pasilikit sveikučiai... Ačiū jums...

— Ką čia! Keliauki su Dievu.

Kai Mateika nusisuko ir kiek paėjėjo, ūmai išgirdo balsą už savęs: atsigręžęs pamatė ūkininką, stūksantį sniege, lyg ir padidėjusį nuo nykaus ir išblėsusio žiemos naktų šviesumo. Dūlavo jis ten kažkaip šiurpiai ir nežemiškai, o jo balsas sklido toli, lyg būtų sakomas sušalusiam ir išmirusiam pasauliui.

— Dar būčau užmiršęs, — jis šaukė: — jie anoj pusėj turi sandėlius ir laiko sargybą. Pasisaugok: žmogaus jie nesigaili. Keliauki sveikas!

Ir juodu išsiskyrė. Vėlu dar nebuvo. Mateika galvojo, kad miestelį pasieks gerokai prieš vidunaktį. Tiesiai juk ir kelias kokia valanda trumpesnis. Taip, Staselis jau miegos. Žmona kartais gula negreit. Gali ją rasti adant ar lopant. Tada ir Bronė zys aplink motiną, it širšė. Ne, tos mergaitės perviršius nemylėjo: tokia draska, susipeša su vaikais. Parbėga kartais visa murzina ir purvais apsitaškius. O Staselis! Meilus kaip ėriukas. Na, aš jam nupirksiu naujas kelnaites. Ir valgyti bus tau ko. O, ir kepalas, net ranką sveria...

Aplinkui buvo lyguma, toli ten atsirėmusi į juodą girių ruožą ir į gilų dangų, kur stambios žvaigždės drebėjo. Nieko čia neaugo, vien tik samanų kupstai po balta pluta. Kur nekur stiebėsi nušiuręs lendrių ir švendrių kuokštelis, nespėjęs nugriūti į liūną ir likęs speigams ir šiaurės vėjams. Vietomis styrojo trumpi ir stambūs stagarai, apsisagstę lediniais spygliais, kurie užgauti trupėjo ant žemės. Ir akių tiesumu buvo įmintos pėdos — vienur giliau ir su apšalusiais kraštais, kitur lengvos ir vos įžiūrimos.

Pačiame pelkių vidury jis rado beržą, žemą ir skursnų, nežinia kieno galybės čia atneštą, įdiegtą ir augintą. Mateika atsikvėpė ties medžiu, čiupinėjo sustirusias beržo šakas ir glostė žievę.

Juoda debesų siena jau buvo pakilusi ir stūmėsi prie mėnulio, šalto ir bailaus tose erdvėse. Debesies viršūnė buvo išsitaršiusi, ir štai vienas skystas jo pluoštas perbėgo per mėnulį.

— Dar greit netems, — garsiai pasakė Mateika išsijudindamas.

Ir vėl sustojo. Klausėsi savo balso. Jam atrodė, lyg tuos žodžius būtų taręs kas visai svetimas ir nežinomas — taip keistai jie atliepė tarp šių sniego ir dangaus platybių, ir toki nereikalingi jie buvo prieš visą šį nebylų pasaulį. Ir kaip tik šiuo metu prieš save Mateika pastebėjo juodulį. Žengdamas jis svarstė: gal tai medis, gal kuolas koks įbestas ar tirštesnė dėmė debesyje .Juodulys ryškėjo — gal tikrai ten koks žvėrelis bėga ar žmogus eina. Kad tik nebūtų sargybinis! Bet ne! Iš lėto keliavo moteriškė. Kai ji prisiartino ir pagarbino Dievą, Matas regėjo prieš save senutę, amžiaus prilenktą prie žemės. Rankoj laikė ji lazdą, beveik lygią su savim. Apsigaubusi didele skara, užtraukta ant kaktos, ji nešėsi ražančių ir meldėsi kelyje. Šituose liūnuose Mateiką ji susitiko ramiai, lyg savo žmogų ir seną bičiulį.

— Kur, senutėle, taip vėlai? — tarė jis.

— Namo, vaikeli, O Dievuliui niekados nėra vėlu.

Tai sakydama, ji kėlė nulinkusią galva ir žvelgė Mateikai tiesiai į akis. Jis nesuvokė, kaip atsakyti. Tada moteriškė vėl prabilo ramiu ir geru balsu.

— Iš miestelio grįžtu.

— Ilgai užtrukot.

— Dukrelę laidojau. Izabelė buvo ji vardu. Dievuliui niekados nevėlu; dukterį pasiėmė, o motiną, sako Jis, paskui rasiu.

Matui buvo graudu prieš tą jos tiesų žvilgsnį ir švelnius ramybės žodžius.

— Tu, tu... jūs... — jis murmėjo.

Ji atrodė jam tokia didelė ir galinga su tąja į sniegą tvirtai įsmeigta, kaip kokio vyskupo, lazda.

— Gyvenu ten prie girios, — aiškino ji. — Miestelyje nelikau pas žentą — koks jis man dabar žentas!... O pats į kur?

— Irgi namo. Į miestą.

— Valandą eisi. Pasiskubink iš pelkių: apsiniauks. Tamsy dar pataikysi į eketę: jų čia daug... Ir tos sargybos dar! Vaikščioja tarp gluosnio ir sandėlių. Sako, juose esą ginklų, parako... Nežinau tikrai. Bet kam taip labai žiūrėtų, jei nebūtų... Nuo tada, kai dvare generolai gyveno...

— Sako, štabas koks buvęs.

— Aš nieko nesuprantu, vaikeli. Gal ir štabas... Bet sargybiniai, kaip tie maži šunyčiai: tai kanda, tai aplinkui glaustosi. Kartais paso nori: be paso dabar nė kojos per slenkstį nekelk. Ėjo pernai čia mūsų kaimynas. Stok! Duok pasą! Neturi. Suėmė, žinotum. Ir šiandien žmogus dar negrįžo — išvežė kur.

— Bjaurybės!

— O antrą adventų sekmadienį keliavo čia Dermino Julius į rarotas. Liepė stoti, — o anam galva ir susimaišė: kad pasileis bėgti. Ir nušovė... Tokioj jaunystėj...

Ji lukterėjo, ar Matas jai nepritars kokiu žodžiu. Bet jis, niūrus, tylėjo.

— O tarpais jie nieko, — prabilo ji. — Matyt, ar žmogus nelygu, ar sandėliuose mažiau ko būna... Nors ir šiandien: ėmiau ir susitikau sargybinį. Žemas toks, šinelis platus, skvernai nukarę; šypsosi jis kaip koks vaikas — ir toks nesuaugęs dar atrodo. Sake man kažką, nusijuokė ir numojo ranka — eik savo keliu.

Staiga Mateika tarė:

— O jei mane bandytų suimti, kaip tą jūsų kaimyną, — nesiduočiau. Ką be manęs pradėtų mažieji namie...

— Vaikų turi...

— Aš be jų negaliu. Nesulaikys manęs...

— Ką gi, sūnau, iš tolo pasaugok, kada kareivis nuo gluosnio grįš prie sandėlių — jis į dešinę, tu — į kairę; ir nepastebės tavęs. Gal ir taip nieko nedarytų. Kartais net pašneka su žmogum...

Ji nutilo. Mąstė kažką.

— Gal pas Dievą jai geriau, — ji pasakė. — Ir visiems bus taip, kaip ten Viešpats į savo knygas parašė... Sudie, sūneli: per ilgai šiandie gaištu... žemelėje gaištu... sudie!

— Sudie.

Baksnodama lazda, ji gūrino takeliu ir kalbėjo poterius. Mateika stovėjo, kol ją apglobė sutemos ir vis tirštesnės snaigės. Tada jis greit nusisuko ir keliavo skubiai, apie nieką nemąstydamas. Tik jam akyse vis šmėksojo ilga jos lazda, jis vis prisiminė ramų senės veidą ir gailią jos kalbą. Moteriškė strigo jam galvon, strigo prieš jo valią, ir kažkaip nykiai atliepė jo sieloje. Ir gūdžiai pritarė jo siela smarkėjantis vėjas tuose tyruliuose.

— Duktė numirė, duktė numirė! — jis kartojo. — Džiaugsis Staselis, kai grįšiu. Mano vaikas! Duktė... duktė... Ir tas vaikinas — nušauti!

Ginčydamasis su savim, nė nepajuto, kaip jis baigė pelkių taką. Iš tolo buvo matyti ir sodybos, ir dvaras, ir giria, ties kuria barkšojo augšti sandėliai, iš lentų sukalti. Sargyba? Ne, jos čia nėra. Skubėdamas jis truputį apilso. Pasiekęs gluosnį sustojo. Augo tas gluosnis tvirtos žemės liežuvyje, įlindusiame toli į liūną, ir buvo senas ir be šakų, tik ilgus išleidęs ūgius, kurie vainiku buvo sužėlę viršuje ir dabar styrojo sušalę.

Girioje stūgavo vilkai. Kiemuose bailiai jiems atliepė šunes.

Matas prisišliejo prie medžio. Oras buvo šaltas, toks gaivus ir sveikas gerklei. Mateika užsiėjo iš kitos gluosnio pusės ir išvydo, lyg išplėštus vidurius, juodą kiaurymę nuo šaknų ligi šakų.

Jis tarė sau:

— Čia įlindus ir užsirūkyti galima — niekas nepastebės.

Ir kėlė koją įtą drevę. Atkišo ranką. Susyk atšoko, palytėjęs kažką šiltą, lyg veidą. Iš medžio riktelėjo. Ten būta sargybinio. Jisai didelėmis akimis žiūrėjo, lyg nežinotų ką daryti, ir čiuptelėjo už diržo, permesto per petį.

"Šaus!" — suūžė Matui galvoje. Stvėrė jis kareivį, trenkė ant sniego ir griebė už gerklės. Tačiau anas grūdo jam keliu į vidurius, ištraukė rankas iš glėbio ir apsikabino. Mateika jį murdė į sniegą, o sargybinis nepasidavė, persisvėrė ant šono ir koja užkliudė kupstą. Pasispyrė, ir abu kūliais apsivertė. Taip jie ritosi, balti kaip du sniego kamuoilai, pridusę ir tylūs. Ilgi drabužiai sukosi jiems aplink kojas. Matas buvo be kepurės, susivėlusiais plaukais, o sargybinio šalmas tarkšteldavo, pataikęs į sušalusį grumstą ar kyšantį akmenį. Tamsoje tik jų akys žvilgėjo, tik jautė vienas antro šniokštimą ir kvapą, veidas į veidą, tokį karštą ir stiprų kvapą, lyg juodu vienas antrą gaivintų. Grūmėsi nebylūs, tik unkštė, kaip du susirieję žvėrys; grūmėsi naktyje, tyruliuose ir sniege, kaip du priešai, kurie po ilgų metų laukimo susikovė kerštui ir mirčiai. Nuo tako nuslydo į pelkę. Nė vienas neilso, nė vienas nejautė, kaip sniego pluta ėmė eižėti ir linkti: lūžo juodu ir nugarmėjo po ledu.

Mateika vandeny plėšė kareivio rankas nuo savęs. Bet sargybinis laikė jį tvirtai, prisispaudęs kaip sūnus prie tėvo, ir gramzdino abu gilyn ir gilyn, kol paskutinis burbulas mušė jiems iš gerklės.

"PALIK AŠARAS MASKVOJE"

SIBIRO TREMTINĖS IŠGYVENIMAI

ANGLŲ KALBA

Pereitų metų pabaigoje prieš Kalėdas DIRVOJE buvo paskelbtas J. Bačiūno straipsnis — atsišaukimas į Amerikos lietuvius pagelbėti Australijos lietuviams. Šį straipsnį mes čia ir persispausdiname. Jo pasekoje per p. J. Bačiūną Australiją pasiekė Amerikos lietuvių parama 310 dolerių, kurie paskirstyti pagal aukotojų nurodymus:

270 dol. Mūsų Pastogei, 20 dol. studentų Sąjungai ir 20 dol. sportininkams. M.P. Red.

Didžioji pavergtųjų tautų, o ypač mūsų tautos, tragedija permažai žinoma plačiajam pasauliui. Didžioji pasaulio spauda ir leidyklos dar tebėra daugiau ar mažiau rusų propagandos užmigdytos. Jiems vis dar atrodo, kad publika neparastai domisi, sakysime, vokiečių įvykdytais žiaurumais, bet yra gana abejinga pavergtųjų balsui. Dėlto knygos, atskleidžiančios komunistų žiaurumus, yra, palyginti, retos, o jų kelias į didžiąją spaudą gana sunkus. Nelengvą kelią turėjo ir mūsų tautietės B. Armonienės prisiminimai. Laimingo supuolimo dėka, rankraščiu pirmiausia susidomėjo "Life" žurnalo leidykla, įdėjusi į šį milijoninio tiražo žurnalą knygos ištraukas. Tik po to knyga susidomėjo ir viena didžiųjų JAV leidyklų — J.B. Lippincott Filadelfijoj ir Niujorke. Angliškoji laida tuo tarpu išleista neperdidžiausiu tiražu. Jei ši pirmoji laida bus greitai išparduota, leidykla bus įsitikinusi kad publikos skonis pasikeitė pavergtųjų naudai. Tuo atveju naujoji laida būtų išleista šimtatūkstantiniu tiražu, tuo pačiu praskinant kelią ir kitų panašių knygų leidimui. Tai būtų didelis laimėjimas visam ne tik lietuviškam, bet ir apskritai pavergtųjų reikalui.

— — —

Grįžkime prie knygos puslapių, kurių čia viso yra 222, įskaitant du žemėlapiu. Tai nėra išgalvota apysaka ar romanas, bet kruvini lietuvės moters išgyvenimai keliolikos metų laikotarpyje pavergtoje Lietuvoje, Sibiro tremtyje, raudonųjų kalėjimuose ir baudžiamosiose stovyklose, vėl Lietuvoje ir pagaliau vargo kelias į laisvąją Ameriką, kurią ji pasiekė praeitais metais. Faktai dokumentuoti, minint eilę išvežtųjų, žuvusių bei nukankintų partizanų, o taip pat ir šnipų-išdavikų pavardžių. Faktai daugelio mūsų pačių nepilnai žinomi iki šiol.

Pirmieji du skyriai yra skirti angliškajai visuomenei supažindinti su pasakojamuoju laikotarpiu. Angliškam skaitytojui tai bus neįdomiausi knygos puslapiai. Atsižvelgiant į tai, galbūt reikėjo šią medžiagą gerokai sutrumpinti. Trečiasis skyrius atskleidžia jau ir mums nepilnai žinomus faktus — raudonieji grįžta į Lietuvą antrą kartą. Autorė tuo metu buvo ūkininkė šiaurės Lietuvoje, kur vokiečiai gana ilgai priešinosi. Pamatome lietuvių siaubą rusams vėl grįžtant. Taip pat pamatome rusų žiaurumą su savo pačių kareiviais — jie varomi tiesiai ant minų laukų. Toliau atskleidžiamas gyvenimas Lietuvoje 1944-48 m. laikotarpyje. Tada laiškai iš Lietuvos į užsienį buvo negalimi. Čia randame daug įdomių faktų: partizanų judėjimo pradžia ir kas juos į miškus suvarė; žiaurias ir dažnai beviltiškas partizanų kovas bei tuos pavojus, į kuriuos patekdavo juos remią kaimiečiai. Pati autorė, likusi be vyro su mažu vaiku, buvo deportuota vien už tai, kad jos daržinėje vieną naktį permiegojo partizanų būrelis, o ji nepranešė apie tai milicijai. Ketvirtame skyriuje randame deportacijų aprašymą. Iš čia taip pat sužinome, kad 1948-49 m. vykdytos deportacijos visais atžvilgiais pralenkė garsiąsias deportacijas 1941 m. birželio mėn. Šios deportacijos daugiausia palietė kaimiečius; kaikurie kaimai liko visiškai be gyventojų.

Ilgas penktasis skyrius atskleidžia detalų deportuotųjų stovyklos gyvenimo vaizdą. Tai buvo badaujančių miškakirčių stovykla, kuriose kentėjo ir savo gyvenimą baigė šimtai deportuotųjų lietuvių.

— — —

VERGŲ STOVYKLA SIBIRE

Įdomios autorės pastabos apie siuntinių į Sibirą reikšmę. Iš vienos pusės jie gelbėjo autorę ir jos sūnelį nuo bado, bet iš kitos pusės tai buvo pagrindinė priežastis dar didesnei nelaimei — autorė buvo suimta ir nuteista į sunkiuosius darbus 25 metams, o jos dešimties metų berniukas paimtas valdžios globon visam amžiui. Graudu skaityti berniuko laišką motinai: **"Mama, daugiau tau neberašysiu, nes man to neleidžia. Sudiev. Gal kada pasimatysime, kai užaugsiu".** Tai buvo desperatiškiausia jos gyvenimo valanda.

Gyvenimas sunkiųjų darbų stovykloje buvo tik puse žingsnio skirtingas nuo gyvenimo eilinio gyvulio, turint galvoje gyvulį pačiose prasčiausiose sąlygose. Pragariška ironija skamba puslapiai, aprašą reprezentacinį kalėjimą — ūkį, į kurį raudonieji atveždavo užsienio svečius. Sodyboje aplinkui žydėjo gėlės, o miegamuosiuose stovėjo gražiai paklotos lovos, į kurias kalinės nebuvo leidžiamos gulti — jos turėjo ilsėtis ant grindų.

Po Stalino mirties tremtinių ir kalinių padėtis palengva gerėjo. Kaikurių bylos buvo naujai peržiūrėtos ir laimingieji buvo amnestuoti. Tų laimingųjų tarpe buvo ir autorė. Jų tarpe buvo ir senutės partizanų motinos, išvežtos ir įkalintos tik dėl to, kad "blogai išauklėjo vaikus".

Paleidimas iš kalėjimo dar nereiškė leidimo grįžti į Lietuvą, o grįžimas į Lietuvą anaiptol nereiškė galimybės išvažiuoti Amerikon. Nors autorės vyras yra Amerikos pilietis nuo prieškarinių laikų, jai pačiai išvykti nebuvo jokios vilties. Ji buvo išleista tik tada, kai jos dukrelė Amerikoje pabučiavo Chruščiovo ranką.

Knyga parašyta labai lengva anglų kalba, ir todėl tinkama skaityti net tiems, kurie angliškai mažiau supranta. Gaila, žinoma, kad nėra šios knygos lietuviškosios laidos, ir ji vargu ar bus, nes autorė prisiminimus pasakojo inž. A. Nasvyčiui žodžiu, o šis diktavo mašininkei angliškai.

Kieti viršeliai. Aplanką puošia lietuviška trispalvė ir Gedimino stulpai. A.R.

Barbara Armonas as told to A. L. Nasvytis, LEAVE YOUR TEARS IN MOSCOW. J.B. Lippincott Co., Philadelphia and New York. First Edition 1961, p. 222. Jacket design by D. Lunn. Maps by G. Jellinek. $3.95.

AUSTRALIJOS LIETUVIAI GYVAI VEIKIA

JUOZAS J. BACHUNAS

Negalvojau, kad mano pažintis su Naujosios Zelandijos ir Australijos lietuviais, prasidėjusi nuo kelionės pas juos prieš trejetą metų, taip ilgai truktų ir nė trupučio nepasimirštų. Anuomet mane, anų tolimų salų broliai lietuviai taip sužavėjo, kad ir grįžus į namus tie jausmai nė kiek neatvėso. Susidimėjau jų gyvenimu, ėmiau dar atidžiau sekti jų spaudą. Senieji ir naujieji pažįstami man nepagailėjo laiškų, tai ir mūsų pažintys ir susidraugavimas ne dilo, o vis daugiau augo.

Gyvenime yra taip, kad kiekvienas augantis kūnas suteikia ne tik malonumo, bet atsiranda ir skaudulių. Tas pats ir su Australijos lietuvių bendruomene. Ši mūsų tautiečių bendruomenė yra toliausiai nuo motinos tėvynės Lietuvos, bet kaip jau savo kelionės įspūdžiuose minėjau, gal pati patriotiškiausia ir karščiausiai tebesvajojanti apie tėvynės laisvę.

Ši bendruomenė ten susikūrė beveik iš nieko, visiškai pionieriškai, nes ji nebuvo radusi jokių tvirtesnių lietuvybės pamatų (Australijoje lietuvių emigrantų iš seniau buvo labai nedidelis skaičius). Jie patys viską padarė, sukūrė organizacijas, draugijas, pradėjo statytis tautinius namus. Jie parodė daug sugebėjimo, pasišventimo ir vieningo darbo dvasios. Bet vistiek, parama iš šalies, dvasinė ir materalinė parama dar būtų labai reikalinga.

Australijos lietuvių organizacinio gyvenimo pagrindą ir svarbiausią atramą sudaro Australijos Lietuvių Bendruomenės organizacija. Ji pavyzdingiau veikė ir žymiai didesnį tautiečių skaičių tvirtai apjungė, negu pvz., Amerikoje, kur nuo seno jau veikė daugelis kitų stiprių ir savo tradicijas turinčių organizacijų. Priešingai negu Amerikoje, ten neturėjo ir dar negali turėti didesnio vaidmens lietuviškos parapijos, nes joms atskirai susiorganizuoti nebuvo gautas. Kat. Bažnyčios leidimas (nors Adelaidės bažnyčios vyriausybė leido lietuviams turėti koplyčią). Lietuviai turėji glaustis prie vietinių parapijų, nesudarydamos atskirų tautinių vienetų.

Tačiau Australijos lietuvių bendruomenės organizacijai vis atsiranda ir sunkumų bei kliūčių iš vidaus. Tai tas prakeiktas lietuviškas skaldymasis partiniais, ideologiniais ar religiniais pagrindais, o gal kartais ir pavydas, kad šiai draugija sekasi, o kitoms ne taip gerai, kad reikia konkuruoti, "nepasiduoti", suskaldyti senus ir naujus sambūrius steigti, nusilpninti esamus laikraščius ir naujus išleisti, nuversti nuo vadovybės tuos žmones ir kitus pastayti.

Kaip matau iš spaudos ir dar labiau iš mano gaunamų laiškų, tokių bėdų vis atsiranda Australijos lietuvių bendruomenės gyvenime. Sąmoningieji lietuviai patriotai prieš tai kovoja, stengiasi skaudulius pašalinti. Bet būtų gerai, kad ir mes iš Amerikos juos moraliai daugiau paremtume, su jų padėtimi susipažintume, ir ypač, kad padarytų sveiką spaudimą prieš peštukus ir skaldytojus tiek Amerikos Lietuvių Bendruomenės, tiek Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vyriausios vadovybės. Juk tai visų mūsų bendras reikalas, kad bendruomenės idėjai nekenktų įvairūs separatistai — visvien, ar kokiais partiniais ar tikybiniais sumetimais.

Taip pat yra ir grynai materialinių reikalų, kur mūsų, nors ir kukli parama Australijos lietuviams, būtų labai labai gražus ir reikšmingas lietuviško solidarumo apsireiškimas. Sekdamas jų gyvenimo reikalus, pavyzdžiui, turiu žinių, kad rūpestingai nori tvirčiau ant kojų atsistoti Adelaidės lietuviai, kur dabar yra vis gausėjanti ir gabiais žmonėmis turtinga lietuviška bendruomenė.

Adelaidės lietuviai turi lietuviškų namų gerą pradžią. Bet kad tai patenkintų visos lietuviškos veiklos reikalus, reikia dar naujų pristatymų, praplėtimo, pagerinimų. Tas sumanymas nėra labai brangus. Projekto įgyvendinimui būtinai reikalinga apie 3,000 svarų pinigų. Jie jau turi surinkę pusantro tūkstančio svarų, bet dar tiek pat reikia. O tai doleriais reikėtų apie pusketvirto tūkstančio. Nėra labai didelė suma, bet Adelaidės lietuviai aukojimo pajėgumu tuo tarpu išsisėmę ir būtų labai gražu, jeigu mes, Amerikos lietuviai, jiems nors šiek tiek ateitume talkon. Būtų tikrai malonu, jeigu mūsų tautiečių, per Amerikos Lietuvių Bendruomenės apylinkes, arba kas nori ir mano adresu, atsiųstų tam reikalui aukų. Bus pasirūpinta jas persiųsti Adelaidės lietuvių namų priestatui.

Nuolat ten atsiranda kitokių ar panašių reikalų įvairiose Australijos lietuvių kolonijose. Be abejo, mes neišgalėtume visur prišokti, visur padėti, nes patys turime apsčiai čia vietoje būtinų ir vis neatliktų reikalų. Tačiau mūsų pareiga domėtis ir pažinti Australijos lietuvių gyvenimo padėtį ir nuotaikas. Mūsų spauda daugiau turėtų teikti šios rūšies informacijų, įsigyti pastovius korespondentus, kurie teiktų mums šios tolimosios lietuvių kolonijos gyvenimo žinias.

Australijos Lietuvių Bendruomenė leidžia savaitinį laikraštį — Mūsų Pastogė. Ten daug žinių iš visos Australijos lietuvių gyvenimo. Australijoj nėra tiek daug biznierių, kad galėtų laikraštį palaikyti savo skelbimais. Australai nesiskelbia lietuvių laikraštyje o laikraščiui išsilaikyti vien iš prenumeratų sunku. Amerkos lietuviai turėtumėm palaikyti glaudesnius ryšius su savo broliais lietuviais Australijoj ir užsiprenumeruoti arba bent paaukoti simbolišką sumą jų laikraščiui — Mūsų Pastogė. Adresas: Box 4558, G.P.O. Sydney, N.S.W. Australia.

"MŪSŲ LIETUVA"

Žinomas žurnalistas ir kultūrininkas Bronius Kviklys per eilę metų dirbdamas paruošė spaudai stambų veikalą, kuriame aprašomos visos Lietuvos vietovės. Jam talkininkavo per 100 bendradarbių. Tiek Lietuvoje gimusiam, tiek svetur augusiam yra labai reikšminga nuodugniai pažinti mūsų gražiųjų Lietuvos vietovių praeitį, jų istoriją amžių būvyje. Veikale bus pateikti atskirų sričių aprašymai: Vilniaus krašto, Rytų Aukštaitijos, Vidurio Lietuvos, Sūduvos, Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos. Bus aprašytos ir tos vietovės, kurios iki mūsų laikų ar anksčiau buvo gyventa lietuvių, arba jų kultūros paminklų: senoji jotvingių žemė, Prūsų Lietuva, pateikti lietuvių gyvenančių Gudijoje ir Latvijoje aprašymai, fotografijos. Ypatingas dėmesys skiriamas piliakalniams, pilkapiams-milžinkapiams istoriniams, etnografiniams paminklams, pateikiami ne tik senųjų laikų, bet ir pastarųjų metų archeologinių tyrinėjimų duomenys. Gyventojai, jų kultūros apraiškos, kultūrinė, religinė ir kitokia veikla, susijusi su aprašoma vietove. Bus padavimų, pasakojimų, net dainų, padedančių išryškinti įvykius, surištus su vietovės gyvenimu.

"MŪSŲ LIETUVA" bus ne eilinė knyga. Ją sudarys trys tomai po 700 pusl., gausiai iliustruota. Jau sukaupta apie 3000 gražių Lietuvos vaizdų. Jei atsiras pakankamas prenumeratorių skaičius, šį stambų Broniaus Kviklio veikalą išleis Lietuvių Enciklopedijos Leidykla. Veikalas bus atspausdintas gerame popieriuje ir gražiai bei skoningai įrištas. Iš anksto užsisakiusiems visi trys tomai kainuos 30 dolerių. Kviečiame kiekvieną lietuvį įsijungti į to veikalo išleidimo talką. Apie pasiryžimą užsisakyti kalbamą veikalą, prašome rašyti autoriui: Bronius Kviklys, 5747 Cambell Ave., Chicago 29, Ill., U.S.A. arba A. Krausas, 4 Grandview Ave., Maribyrnong, Vic. Pinigų dabar nereikia siųsti, paaiškėjus išleidimo sąlygoms, bus pranešta mokėjimo sąlygos. Padėkime išleisti šį reikšmingą veikalą, jį užsisakydami. A.K.

"VALSTYBINĖ PREMIJA" VIETOJE "STALININĖS"

Radijo pranešimais iš Maskvos anksčiau priimta "Stalininė premija" dabar bus vadinama "Valsbine premija". Tačiau stalininės premijos laureatai turi teisę ir toliau turėti jiems įteiktą aukso medalį su Stalino bareljefu.

Sovietų Sąjungos Aukšč. Tarybos įsakais pakeisti 38 miestų, institutų, fabrikų ir vandens kelių vardai, kuriems anksčiau buvo suteiktas Stalino vardas. (E)

NAUJŲJŲ METŲ LEGENDA

Pasakojama, kad kiekvienų metų pradžioje į karaliaus Saliamono (jo tokia buvo didelė išmintis, kad net mokėjo susikalbėti su gyvuliais) rūmus susirinkdavo visi laukų ir girių žvėrys palinkėti jam laimingų Naujųjų Metų.

Kartą tokia proga, kada karaliaus rūmai buvo perkimšti, tupėjo savo spiečiuje viena bitelė ir nenuleisdama akių žiūrėjo į kalbantį karalių. Pirmą kartą tada ji matė galingąjį karalių ir galvojo, koks jis nuostabus, ypač jo nosis, kad net jai kilo noras ją įgelti. Taip, prislinkus prie Saliamono veido, ėmė jam ir įgėlė tiesiai į kairę šnervę. Aišku, smarkiai suskaudo, ir karalius susierzino.

Bet kai bitelė atsiprašė ir pasižadėjo daugiau to nedaryti, karalius jai atleido, ir ji sugrįžo prie savųjų.

Praslinkus trims savaitėms po šito atsitikimo atvyko pati Saabos karalienė išbandyti karaliaus Saliamono išminties. Nusilenkus prieš jo sostą, karalienė prabilo:

— O didysis ir galingasis karaliau! Aš noriu tavęs paklausti trijų dalykų, ir jeigu tu suklysi atsakydamas bent į vieną iš jų, aš apskelbsiu visam pasauliui, kad aš, Saabos Karalienė, esu daug išmintingesnė, negu tu.

Karaliui sutikus, ji uždavė pirmą klausimą:

— Koks yra vertingiausias dalykas pasaulyje?

Visai nesvyruodamas Saliamonas atsakė:

— Išmintis yra daug vertingesnė už rubinus, ir žinojimas geriau už auksą.

Karalienė turėjo sutikti. Turtu ir pinigais niekad nepasitikėk. Bet niekas negali atimti iš tavęs to, ką esi išmokęs.

— Koks yra puikiausias patiekalas? — sekė antrasis klausimas.

Saliamonas atsakė:

— Daug daug geresnis valgis, patiektas su meile, negu rinktinis, šiurkščiai ir su neapykanta pamestas.

Tada karalienė suplojo rankomis, ir įėjo du vyrai, rankose laikydami po stebėtinai puikią rožę.

— Viena iš tų rožių yra tikra, bet kita pagaminta mano šalies geriausio meisterio, — tarė karalienė. — Nepaliesdamas ir nekvėpindamas pasakyk, kuri iš jų tikra.

Abi rožės visais atžvilgiais buvo taip panašios, kad Saliamonas jau buvo besirengiąs prisipažinti, jog negalįs jų skirti, kai dūgzdama pro atvirą langą įskrido bitelė ir nutupusi ant tikrosios rožės ėmė čiulpti jos nektarą. Tuomsyk Saliamonas davė ženklą parodydamas, kad ta rožė yra tikroji.

Dabar ir Saabos karalienė įsitikino, kad Saliamonas iš tiesų yra išmintingiausias žmogus. Ir vos tik ji atsisveikino, Saliamonas pasišaukė bitelę norėdamas jai padėkoti. Tai buvo toji pati bitė, prieš porą savaičių įgėlusi jam į nosį.

— Nedėkok man, karaliau. Atsimeni, kai tau įgėliau į nosį ir po to atsiprašiau. Drauge aš supratau, kad neužtenka vien tik atsiprašyti. Tikrasis atsiprašymas yra padaryti ką nors gero tam, ką esi nuskriaudęs.

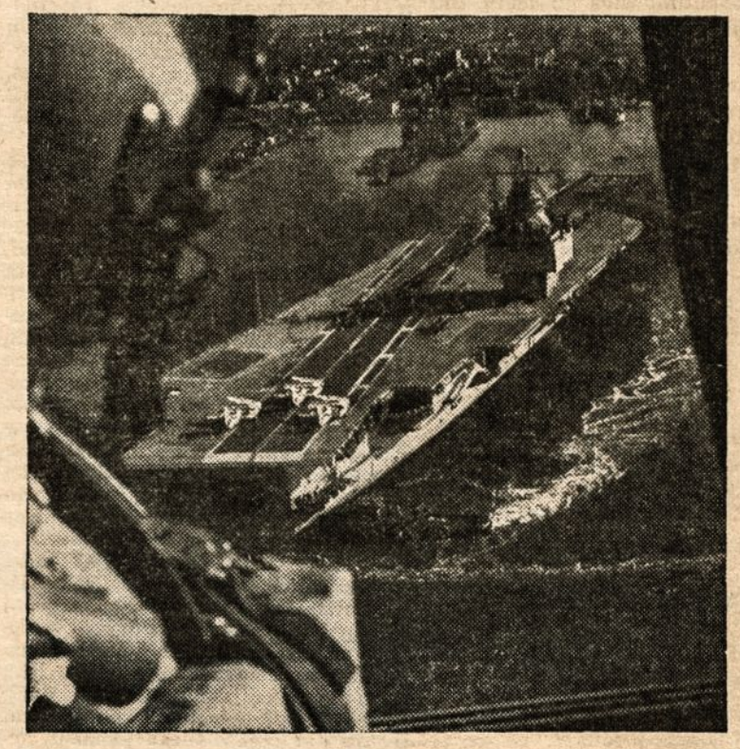

Amerikiečių atomine energija varomas lėktuvnešis Enterprise, 85.000 tonų, pats didžiausias laivas pasaulyje. Enterprise turi 4.600 vyrų įgulą ir gali 22 kartus apiplaukti aplink pasaulį nepapildęs kuro atsargų.

★ **Stepo Zobarsko** novelių rinkinys angliškai "The Maker of Gods" netrukus išeis iš spaudos. galutinai iškoreguota ir šiomis dienomis bus išspausdinta.

SKAUTELIAI, SKAUTELIAI...

(INGLEBURN STOVYKLOS ĮSPŪDŽIAI)

Rodos, nebūtų ko pasakoti apie miškan išvežtus mažiukus, kad kartą metuose patys tėvai turėtų valandėlę ramybės. Tačiau ir tėvų širdys toj pačioj kalvėj virintos — nerimsta be tų, kuriais atsikratė, ir žiūrėk, po dienos kitos ir traukia į miškus iš tolo pasižiūrėti.

Pavakarys. Miško kvapas svaigina. Stovykloje ramu, kaip Anykščių šilely. Šakelės nurankiotos, takeliai net pašluoti. Matyt, gerokai pasidarbuota. Virtuvės rajone girdėtis balsai — jaučiasi dūmų kvapas, bet negi eisi ton pusėn — dar uždės koks "kukas" samčio antspaudą ant kaktos.

Mažiukai pliuškenasi upėje — bent taip paaiškino palapinės angoje sėdys milžinas.

— Bene pats vyresnis čia būsi? — žemaitiškai užklausė jo mano sėbras.

— Ką veiksi nebuvęs, — atsakė trumpakelnis. Ir drąsumas, pagalvojau, nuogom kiškom uodų karalystėje. Išsikalbėjus supratom — doro žmogaus esama: pasiūlytas ir cigaretę nesilaužydamas paima. Imtų gal ir ką kitą, bet kaip tyčia stovėjom tuščiom rankom. Ir paslapčių nelaiko: stovykloje esą apie keturisdešimt galvų, ir per tą laiką nė vieno nei uodai užpjovė, nei skruzdės užnovijo, nei krūmuose pasimetė.

Netrukus stovykloje užvirė gyvenimas iš naujo. Sugrįžo pamestinukai. Sakė mums, kad maudytis buvo, bet visi tokie murziai — tik akys blizga. Vakarinės apeigos aikštelėje prie vėliavos — visi uniformuoti, apsitaisę, sakytumei, ne tie, kuriuos matėme sugrįžusius iš maudyklės.

— Vaje, kaip išmokyti, — stebėjosi viena pažįstama, sekusi vakarinį ritualą: — taip išsitempę stovi — kiaušinis nuo galvos nenukristų.

Stiebas be vėliavų. Aikštelėje vėl nyku. Užtat užvirė alasas prie virtuvės. Gavo paragauti ir svečiai — skanumėlis, lygiai kaip keptos bulvės pelenuose, jeigu kas prisimena senus laikus, praleistus kerdžiaus tarnyboje.

Prietema. Skautai ir svečiai susėdę aplink laužą nekantriai šaukia "laukiam, laukiam", o vargšas Kelertas taip ilgai krapštosi nesugraibydamas degtukų... Staiga liepsna šovė į viršų, paberdama galybę žiežirbų.

— Tai gerai, — patvirtino laužavedys Helmutas, kuris viso laužo metu ir dainavo už visus, ir patsai rodėsi. Buvo jam ir daugiau talkininkų, įskaitant ir svečius, bet jie patys vieni nieko nesugebėjo — vis šaukėsi kitų pagalbos. Net toks vyresnėlis Dudaitis kelintas vakaras niekaip neįstengė išmokti savo dainelės apie trikampę kepurę: vienam posmelyje užmiršta vieną žodį, kitam du, ir vis kartok ir kartok, kol galop iš dainelės nieko neliko.

— Tai gerai, — netekęs kantrybės pasakė Helmutas ir tuo užbaigė vyresnio brolio pasirodymą...

O paskiau kaip ir visada: ateina naktis, sukryžiuotų rankų paspaudimas, ir išbuvę skauteliai dvi savaites sunkiom širdim vežami namo. Rodos, būtų džiaugsmas grįžti į pasiilgtus namus. Bet jie apie ką kitą galvoja. Grįžus namo vėl reikės mandagiems būti, įeinant į vidų valyti kojas, teks būti nuolat baramiems už suteptus rūbus, vakarais švariems lysti į lovą... Kokias sunkias pareigas uždeda civilizacija!

Vežimai nudulka. Prie blėstančio laužo palieka stovį susimąstę stovyklos viršininkai ir keli jų tarnai. Kai neliko pavaldinių, ir viršininko vardas nustojo svorio ir pagarbos...

— Tai gerai, — pasakytų Helmutas.

V-s

PIRMIEJI LIETUVIAI LEIGH CREEK'E

1948 metų liepos mėnesį būrelis lietuvių, kartu su keliais kitų tautybių imigrantais, atvyko į rudosios anglies kasyklas Leigh Creek, esančias pusiau dykumoje apie 350 mylių į šiaurę nuo Adelaidės pakeliui iš Port Augustos į Allice Spring. Šie lietuviai atvyko ketvirtu transportu į Sydnėjaus uostą tų pat metų gegužės 14 dieną ir buvo nugabenti "susitupėjimui" į Bathursto pereinamąją stovyklą, iš kurios po 8 savaičių buvo išsiųsti į anglies kasyklas atlikti dviejų metų sutarties prievolės. Šią grupelę sudarė šie lietuviai: A. Bajorūnas, J. Glušauskas, V. Jasilionis, J. Langevičius, J. Norkūnas, J. Vizbaras ir dar vienas asmuo, kurio pavardės nebeprisimenu.

Atvykusieji buvo apgyvendinti palapinėse, nes pastovių namų Leigh Creeke tuo metu buvo labai nedaug ir į juos patekti galėjo tik laimingieji. Visi lietuviai buvo paskirtyti į įvairius pagalbinius darbus, bet nė vienas į pačias kasyklas.

Šios vietovės gal nebūtų verta minėti laikraštyje (nes tokių vietovių Australijoje daug), jeigu ne vienas nepaprastas įvykis, padaręs šią vietovę žinoma beveik kiekvienam to meto lietuviui Australijoje, būtent, šioje vietovėvėje, palapinėje, gimė pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje "Australijos Lietuvis" ir iš čia buvo pradėtas sistematingas ir gana sėkmingas lietuviškų knygų platinimas Australijoje. "Australijos Lietuvis" buvo spausdinamas rotatorium nuo mašinėle parašytų matricų. Abi šios priemonės buvo atsigabentos iš Vokietijos.

Apie laikraščio leidimą susibūrė vos ne visi to būrelio lietuviai: A. Bajorūno pareiga buvo nupiešti laikraščio pavadinimą ir vinjetę ant matricos; J. Glušausko — suredaguoti ir išspausdinti; J. Langevičiaus, J. Norkūno ir J. Vizbaro — išadministruoti. Sutartino ir bendro darbo dėka "A.L." sparčiai pradėjo augti tiek puslapių skaičium, tiek ir turiniu. Iš įvairių Australijos vietovių atsiliepė bendradarbiai: R. Maziliauskas, J. Šilainis, J.A. Jūragis, G. Žemkalnis ir visa eilė kitų, kurių dėka "A.L." turinys pasiekė gana aukštą, palyginamai, lygį.

Keliems mėnesiams praslinkus po pirmųjų lietuvių atvykimo, į Leigh Creeką atvyko antras lietuvių būrelis, beveik išimtinai jaunųjų. Dalis jų aktyviai prisidėjo prie "A.L." gaminimo. Tai buvo Vytautas Doniela (dabar filosofijos daktaras ir universiteto lektorius), Martynas Lumpreikšas ir kiti.

Įdomu pasekti, kaip susitvarkė ir įsikūrė tie pirmieji lietuviai, kai po dviejų metų baigė sutarties įsipareigojimus.

A. Bajorūnas įsigijo chemikovaistininko diplomą Adelaidės universitete ir dabar turi savo vaistinę; J. Langevičius ir J. Norkūnas įsigijo statybininkų specialybes ir gerai susitvarkė; J. Glušauskas-Arminas, kuris 1949 metais iš Leigh Creeko persikėlė su "Australijos Lietuviu" į Adelaidę, baigė ekonomijos mokslus Adelaidės universitete ir dabar tarnauja kaip "Industrial Officer" vienoje įmonėje; I. Vizbaras išsikėlė į Melbourną ir dirba ligoninėje; V. Jasilionį ištiko nelaimė ir ligoninėse išbuvo apie 10 metų; dabar dirba vienoje įmonėje. Iš atvykusiųjų vėliau jaunųjų beveik visi baigė aukštuosius mokslus ir gerai susitvarkė — tikrai tai buvo pavyzdingas būrelis.

J.A.

Kvėpuokime tyru oru

Ne visi supranta kaip alsuojamas oras tampriai uždarytame kambaryje genda. Išalsuotame ore deguonio (oksigeno) kiekis sumažėja, o angliarūkštės (karbon dioksido) kiekis padaugėja. Deguonis teikia gyvybę, o angliarūkštė žmogaus organizmui yra nuodingas elementas. Kai kambario ore atsiranda perdaug angliarūkštės, tai tokiu oru kvėpuojant galima sugadinti savo sveikatą, galima net apsinuodyti.

Sugedusiu oru kvėpuojąs tampa neatidus; jis dūsta, jam galva svaigsta, tvinkčioja, skauda. O jei oras kambaryje yra perdaug sugedęs, tai žmogus ne tik svaigsta, bet ir alpsta. Tai dažnai pasitaiko, ypač ten, kur didesnis žmonių būrys neventiliuojamoje vietoje susirenka.

Kai mokyklos kambaryje oras sugenda, tai mokiniai pradeda nerimastauti, patampa pikti, negali aikiai mintyti, jų atmintis susilpnėja. Užtat mokyklose mokytojai dažnai kambarius vėdina. Ir jei jūsų vaikui nesiseka pamokų išmokti, žiūrėk, ar jūsų bute kambarių oras yra pakankamai tyras.

Studentams svarbiausia yra gauti pakankamai tyro oro, kad geriau sektųsi mokytis.

Ligoniams visų svarbiausia yra alsuoti tyru oru, kad sėkmingiau sveiktų.

Tyras oras stiprina žmogaus kraują, o sugedęs, silpnina kraujo atsparumą prieš ligas. Kai nusilpusio kraujo raudonieji rutuliukai, negavę pakankamai deguonies, negali jo teikti smegenims ir nervų sistemai, tuomet nervai susilpsta ir atsiranda visokių negalavimų. O tai paruošia dirvą visokioms infekcinėms ligoms.

Žiemos metu labiau visokios ligos siaučia. Ypač slogos, džiova, pneumonija ir kitokios plaučių bei kraujo ligos labiau prie žmogaus kabinasi, o tai todėl, kad šiurpiam orui esant, žmonės daugiausia būna tvarkiame kambaryje, rečiau gauna saulės spindulių, mažiau tyro oro.

Šeimininkės privalo kasdien pravėdinti kambarius, jei nori išsaugoti savo šeimynos sveikatą. Ypač miegamieji kambariai privalo būti gerai vėdinami. Miegoti yra sveikiausia vėsiame kambaryje, kai oras yra švarus, kai langas bent kiek praviras, kai užklodas yra šiltas.

(Dr.)

TARYBA VANDENS RESURSAMS IŠNAUDOTI

Lietuvoje sudaryta respublikos vandens resursų kompleksinio išnaudojimo mokslinė taryba. Šios tarybos pirmininku paskirtas Kauno politechnikos instituto hidrotechnikos fakulteto dekanas, mokslų akademijos narys — korespendentas, docentas Stasys Vabalevičius. Pavaduotojais patvirtinti: mokslų akademijos geologijos ir geografijos instituto direktorius Bieliukas, energetikos ir elektrotechnikos instituto sektoriaus vadovas, docentas Lasinskas.

Į tarybą dar įeina 23 mokslininkai ir vandens ūkio specialistai, kurie dirbs pasiskirstę į 4 sekcijas.

Mokslinė taryba tirs paviršinius ir požeminius vandens resursus, vandens telkinių apsaugą, hidroenergetikos, vandens transporto, žuvininkystės, hidromelioracijos problemas. (E)

MILŽINAS IR NYKŠTUKAS

Skorpiono žvaigždyne yra labai šviesi žvaigždė, vadinama Antares. Ji nuostabi savo nepaprastu didumu. Jei kas galėtų galinga ranka išstumti saulę iš mūsų sistemos centro ir jos vieton įdėti Antaresą, tai Antareso paviršius būtų gerokai už Marso orbitos. Reiškia, Merkūrijaus, Veneros, Žemės ir Marso orbitos būtų jo viduje. Tai didžiulis šviečiančių dujų kamuolys. Tik tos dujos yra be galo retos. Antareso medžiagos vidutinis tankumas yra net 2000 kartų mažesnis, negu žemės atmosfera, ir 20 milijonų kartų mažesnis už saulės vidutinį tankumą. Jeigu Antareso medžiagos vidutinis tankumas būtų toks pat, kaip ir Saulės, tai, pagal Einšteiną, jo gravitacinė jėga būtų tokia didelė, kad nė šviesa nuo jo paviršiaus pabėgti negalėtų. Žvaigždė būtų nematoma ir nieko mes apie ją nežinotumėm.

Kai Antaresas leidžias vakaruose, priešingoje dangaus skliausto pusėj, teka kita šviesi žvaigždė, vadinama Sirius. Tai pati šviesiausia dangaus žvaigždė, tartum deimantas spindi žemiau Septynių Šienpiovių. Ji dviguba žvaigždė. Aplink pagrindinę labai šviesią žvaigždę, kurią astronomai žymi raide A, sukasi kita mažytė ir daug tamsesnė žvaigždelė, žymima raide B. Ir štai tas nežymusis Sirius B yra savo dydžiu ir tankumu prišingybė Antaresui. Jo diametras siekia vos 30.000 mylių, t.y., apie 4 kartus didesnis už žemę. Bet jo masė beveik tokia pat kaip saulės, kuri savo diametru yra beveik 30 kartų didesnė. Medžiaga šioje žvaigždėje taip suspausta, kad vienas kūbinis centimetras jos masės atsvertų garvežį.

A.R.

MURRAY'S

HEALTH FOOD STORES

646 George St., Sydney, Australia

(Kampas Liverpool St.)

TEL.: 21-4254 arba BA-4254

(ANKSČIAU IŠ KINGS CROSS, SYDNEY)

JEIGU JŪS TURITE GIMINIŲ LIETUVOJE, tai jie tikrai gaus Jūsų siuntinį nieko neprimokėdami, jei siųsite jį tik per visiems gerai žinomą ir rekomenduotiną firmą: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, kuri paskutiniuosius 12 metų turi kontaktą su Vnespolsiltorg'u. Nesiduokite klaidnami kitų skelbimų.

12 metų mūsų darbo ir patyrimo siunčiant siuntinius galutinai įrodė, kad su tikslumu ir geram stovyje JŪSŲ siuntinys gaunama jūsų giminių pilnoje tvarkoje.

Mūsų firma — MURRAY'S HEALTH FOOD STORES — dar nei vieno siuntinio nepražudė per visą 12 metų, nes Jūsų siuntinys yra dviguba verte apdraustas nuo galimo žuvimo, ir mes pilnai garantuojame Jūsų siuntinį iki to laiko, kol jį gauna Jūsų giminės.

Jūsų siuntinys pasiekia gavėją paprastu paštu per 2 mėnesius (maždaug), o Jūsų oro paštu siųstas siuntinys pasiekia per 12 dienų.

REGISTRUOTI SKYRIAI:

SYDNEY:

CABRAMATTA: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 143 Cabramatta Rd. Tel.: UB 2082.

PARRAMATTA: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 293 Church St. Tel.: YL 9728.

BANKSTOWN: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 5 Kitchener Pde. Tel.: UY 8089.

NEWCASTLE: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 557 Hunter St. Tel.: B 3596.

PORT KEMBLA: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 107 Wentworth St. Tel.: J 1372.

MELBOURNE, VIC: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 114 Elizabeth St. Tel.: 63-8498.

ADELAIDE, S.A.: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 41 Tapley's Hill Rd., HENDON. Tel. J 2879.

PERTH, W.A.: MURRAY'S HEALTH FOOD STORES, 229 Newcastle St. Tel.: BA 7842.

Skaitytojai pasisako

APIE DAINAVOS ATEITĮ PAGALVOJUS

Pastatėme lietuviškus namus. Daug pasidarbavo ne vienas lietuvis išliedamas prakaito ir kraujo, kol atsistojo gana graži saliukė. Tai mūsų pasididžiavimas! Kaip buvo malonu stebėti tą augimą: štai, šventinami namo pamatai, antai jau ir sienos augo, stogas uždėtas, langai, durys atsirado. Gimė tvirtovė! Dabar jau ir sporto aikštelė, reik tikėtis, greit bus įrengta. Bet kas ten bus ateityje?

Šiuo metu salę išnaudojame: veikia savaitgalio mokykla, repetuoja choras, teatras, tautinių šokių grupė, skautai sueigauja, kitos organizacijos šaukia susirinkimus, posėdžius. Kiekvienas optimistas gali sakyti: tai ko daugiau ir bereikia?

Suruošiamas koncertas, teatras pastato spektaklį — tai pasiaukojosių žmonių įnašas į mūsų lietuvišką bendruomenę. Tai žmonės tokie pat, kaip ir visi kiti lietuviai, išskyrus, kad jie vakarais vyksta į repeticijas, vietoj sunaudoję laiką savo asmeniškiems malonumams, išleisdami pinigus kelionių išlaidoms (penas prie peno sudaro geras sumas) ir štai, ateina vakaras, kada norima parodyti visuomenei lietuviškos dainos skambumą, ar vaikų, kurie motinos gimtaja kalba suvaidina pasaką, ar teatro grupę, kuri nori sužadinti praeities Lietuvos atsiminimus. Kas atsitinka su mumis, žiūrovais?

Pasiteisinimų daug! Kiek juose nuoširdumo, sunku pasakyti. Aiškintis, kad namuose turi nesenai pagamintą plokštelę kur ne tik vietinis choras, bet ir jungtinis užtektinai reprezentuoja lietuviškų dainų melodijas? Bet ir jų ne daug teišpirkta! Aiškinti, kad vaikai tau ant scenos nieko įdomaus neparodys, nes jau vaikystė pelenuose?... Pasakoti, kad vaidinimus, kuriuos paruošia teatras, esi senai po kelis kartus metęs Lietuvoje, Vokietijos "lageryje"... O yra tokių, kad, sako, per brangu, girdi!

Deja, tai faktas! Išeina į sceną mūsų meninikai, tikėdamiesi kad galės parodyti ir grąžinti mus į išsiilgtos gimtinės laukus ar savo daina, ar žodžiu. Salė talpina 300, gerai jei pusė jos prisipildo, o Sydnėjuje juk skaičiuojama virš 2000 mūsiškių!

Ar nereikėtų mūsiškių bandyti sutraukti arčiau prie savojo židinio? Senai kalbame apie priestatą prie "Dainavos" salės. Siūlymų visokių: vieni sako pastatyti tiktai verandėlę, kiti siūlo pristatyti dviejų augštų su keliais kambariais priekį, bet konkretaus iki šiol nieko nenutarta ir nedaroma. Ar ne laikas pagalvoti apie klubinio priestato pastatymą? Ne vienas iš mūsų esame buvę australų klūbuose ir matome bei skaitome, kaip jiems gerai sekasi. Kodėl ir mums vieną kartą nepagalvojus iš biznieriško taško? Turime salę, kuri tarnauja mūsų kultūriniams reikalams — ji tam tikslui ir turėtų likti. Klubinis priestatas su keliais kambariais, kurių taip trūksta, galėtų pagyvinti kultūrinę veiklą: posėdžių kambarys, biblioteka — skaitykla. Kitas dalis užimtų klūbo patalpos, kur būtų galima kiekvieną vakarą užsukus išgerti alučio stiklelį ir su senai matytu tautiečiu pasikalbėti. Toks klubas išsilaikytų ne tik save su apmokamu personalu, bet padėtų ir iš skolų išlysti. Tas gal ir tautiečių daugiau sutrauktų. Žinoma klubo populiarumas išsilaikytų tik geroje priežiūroje. Jei mes galėtume jį tinkamai pastatyti, į jį užeitų ir ponios, ir svetimšalį galėtum atsivesti. Aš darbuojuos viename australų mažame klube, kur galima viską gauti normaliomis kainomis. Narių tėra tik 300, o metinės grynos pajamos siekia £9,000 — £11,000. Ar nereiktu ir mums pagalvoti patiems užsidirbti, užuot šunis lodinus aukas berenkant.

Pasakysit, klūbai verčiasi iš pokerio mašinų. Jų nesiūlau. Pabaisa atsiųsta tiesiai iš peklos! Kas nori pralošti savo pinigus — progų visada ras.

Klubas turi turėti ir laikytis GRIEŽTAI savo įstatų ir valstybės teisinių reikalavimų. Kitu atveju jį policija uždarys jau rytojaus dieną! Reikia numatyti ir kaip savo narius apsaugoti nuo "vienrankių banditų", bet paliktas vienas kitas svaras nieko ubagais neišvarys.

Klubui taip pat reikalingas metinis mokestis (šiuo metu "Dainava" rodos, neturi). Nustačius £3 į metus ir turint 300 narių jau įplaukia £900. Apylinkėje gyvena gana daug tautiečių. Užsukęs į barą, kurių net 3 Bankstowne, randi ne vieną tautietį, alučiu besigaivinantį. Negi jis, priklausydamas klubui, į jį neužsuktų, kur rastų savųjų ir "gaivalo" atsigertų už tą pačią kainą daug geresnėje aplinkoje.

Pasvarstykim, ar nereikėtų jieškoti vietos į kur galėtumėm užsukti ne porą kartų metuose tik į minėjimus, ar kitus paruošimus, bet kiekvienu metu, kur ristųsi draugystės ir bičiulystės, o po to gal maloniau atvyktumėm ir į kitus parengimus.

A. Bučinskas

Pone Redaktoriau,

Mes gyvename romantiška lietuviška praeitimi ir išauklėti Lietuvos istorijos dvasioje. Mumyse gyva kunigo Maironio — Mačiulio, Dr. J. Vaizganto — Tumo, Pietario — Algimanto, Vinco Kudirkos ir kitų lietuviškų didžiūnų vaizdinė Lietuva.

Aš per savo 60 metų amžių negirdėjau iš lietuviškos burnos apie Pilėnų kunigaikštį Margį, kunigaikštį Skirgailą, Krivių Krivaitį, karalių Mindaugą lietuviškas žinyčias ir vaidilutes pasmerkiančio ar paniekinančio žodžio, nors jie buvo visi lietuviai pagonys. Bet aš nesu sutikęs lietuvio su 100 proc. priešreliginių nusistatymų. Yra lietuviškos emigracijos tragedija, kad lietuviški kunigai koncentruoja savo pastoracinę ir lietuvišką veiklą tiktai apie 100 proc. tikinčiuosius lietuvius, kitus mažiau tikinčiuosius ignoruoja arba net neapkenčia.

Katalikų Bažnyčia siunčia misijonierius į N. Gvinėją, Aziją, Afriką ir kitur atversti juodukų į katalikybę. Čionai gi pasviręs ar palūžęs lietuvis katalikas nustumiamas šalin arba ignoruojamas. Sunku man suprasti, kad aš apšaukiamas pagoniu, ateistu, komunistu, fašistu ir pan. Kunigas neartėja prie manęs, bet tolsta. Manęs tie žodžiai asmeniškai neįžeidžia, bet man kaip lietuviui skaudu, ir aš tolstu į vienumą.

Lietuvis kunigas emigracijoje yra labai ir labai naudingas ir reikalingas. Atsiminkime, kad Dr. J. Šliupas Amerikoje organizavo lietuviškas katalikiškas parapijas išskviesdamas kunigus savo pnigais iš Lietuvos.

Aš Stalino skerdynių auka palūžęs religiniai nuėjau į lietuvio kunigo — ką tik atvykusio i Europos — pamaldas, laikomas mano motinos kalba. Aš dar šiandieną atsimenu jo tartus žodžius prieš vienuolika metų — "jeigu reikės, eisiu į fabriką, bet lietuviškas pamaldas turėsime". Šie žodžiai kaip vaidilučių kanklių muzika pasiekė mano sielos gilumą. Nusipirkau iš Baltrūno lietuvišką maldaknygę ir po daug metų skaičiau lietuviškai Tėve mūsų. Jau buvau pamiršęs. Laikas bėgo, ir nebūdamas 100 proc. tikinčiuoju jaučiausi aplenkiamas. Pasitraukiau atgal į savo lukštą.

Čionai emigracijoje esame įvairių politinių įsitikinimų, kaip valstiečiai liaudininkai, socialdemokratai, tautininkai, krikščionys demokratai ir ant galo visai nepolitiniai žmonės. Mes norėtume, kad lietuvis kunigas būtų v i s i e m s lietuviams Krivių Krivaitis, bet jeigu jisai pasirenka vieną politinę grupę savo lizdu — yra klaida.

L.E. Janulaitis,

6 Campbell St., Sandringham, Vic.

SPORTAS

Redaguoja: Antanas Laukaitis
38 Cheltenham Rd., Croydon, N.S.W. Tel.: UJ 4898

XII-ji Sporto Šventė

RAŠO V. AUGUSTINAVIČIUS

SPORTININKŲ PRIĖMIMAS

Išvargę, apdulkėję, bet su pakilia nutaika traukiniais ir mašinomis lietuvių jaunimas suvažiavo į savo metinę sporto šventę. Geelong geležinkelio stotyje ir Lietuvių namuose jų laukė šventės rengėjai, pasiruošę skubiai ir tvarkingai paskirstyti pas gražiai įsikūrusius lietuvius geelongiškius. Suvažiavusių tarpe matėsi daug naujų veidų, ypatingai iš Sydney, kurių šventės rengėjai atvyko pasitikti net į Melbourne geležinkelio stotį ir mašinomis parsivežė į Geelong.

IŠKILMINGOS PAMALDOS

Gruodžio 27 d. XII-ji Australijos lietuvių Sporto Šventė pradėta iškilmingomis pamaldomis šv. Jono bažnyčioje North Geelong, kuriose dalyvavo sportininkai su savo klubų vėliavomis, Australijos lietuviai studentai, VI-jo Australijos Lietuvių Studentų suvažiavimo dalyviai ir Geelongo lietuviai. Iškilmingas pamaldas laikė ir pamokslą pasakė Geelong lietuvių kapelionas kun. dr. P. Bačinskas. Pamaldų metu giedojo Geelong lietuvių choras vadovaujamas R. Zenkevičiaus.

PIETŪS LIETUVIŲ NAMUOSE

Po pamaldų visi sportininkai ir studentai vyko bendriems pietums į Geelong Lietuvių Bendruomenės namus. Lietuvių namai daro labai gražų įspūdį: iš lauko pusės papuošti lietuviškais tautiniais ženklais. Viduje vaizdas labai malonus ir lietuviškai širdžiai artimas. Gale namo įrengta scena, kurią puošia lietuviškos dekoracijos. Pietų metu visus sportininkus ir studentus pasveikino Sporto Šventės rengėjų vardu A. Bratanavičius — Geelong lietuvių sporto klubo "Vytis" pirmininkas. Kun. dr. P. Bačinskas dar kartą sveikino sportininkus ragindamas, šios sporto šventės varžybas pravesti draugiškoje nuotaikoje. V. Bindokas — Geelong lietuvių bendruomenės pirmininkas sveikino bendruomenės vardu ir kartu perskaitė prisiųstą raštu A.L.B. Krašto Valdybos pirmininko B. Daukaus sveikinimą. Toliau sveikino: P. Čerakavičienė — Geelongo Moterų Draugijos, V. Šalkūnas — Australijos Lietuvių Studentų Sąjungos, J. Gailius — Geelong savaitgalio mokyklos tėvų ktmiteto, J. Steponavičius — Geelong lietuvių choro vardu. Sveikino taip pat ir Geelongo Basketball Association Pirmininkas E. O'Keeffe. Raštu sveikino iš Amerikos visuomenininkas, sportininkų rėmėjas J. Bachūnas kartu prisiųsdamas 20 dolerių dovaną Sporto Šventės rengėjams, ir J. Jonušas, buvęs Geelongo sporto klubo narys, nenuilstamas sportininkas, daug metų buvęs Geelongo sporto klubo krepšinio vadovas, A. Grigaitis — Australijos Lietuvių Katalikų Federacijos Valdybos Pirmininkas, Ant. Laukaitis — "Mūsų Pastogės" Sporto Skyriaus redaktorius, A.L.B. Adelaidės Apylinkės Valdyba, J. Zinkus, A.L.B. Krašto Valdybos narys jaunimo reikalams, A. Griškaitytė, N. Liutikaitė ir V. Griškaitytė, buvusios kovietės iš Auckland, New Zealand.

Be to, žodžiu sveikino trijų Australijos lietuvių sporto klubų atstovai, dalyvavę sporto šventėje: J. Jaunutis — Adelaidės L.S.K. "Vytis" V-bos pirmininkas, V. Augustinavičius — Sydnėjaus L.S.K. "Kovas" V-bos pirmininkas ir V. Lazauskas — Melbourno L.S.K. "Varpas" V-bos pirmininkas.

Sportininkai, išklausę žodžiu ir raštu sveikinimus, pradėjo stiprintis. Tokių skoningai ir gerai paruoštų pietų man neteko valgyti nė vienoje sporto šventėje. Visa tai pagamino vaišingos lietuvės geelongietės vadovaujamos p-lės D. Bertašiūtės, Geelongo Sporto klubo sekretorės.

SPORTO ŠVENTĖS ATIDARYMAS

Iš Lietuvių namų vykome į St. Mary krepšinio salę kurioje įvyko oficialus Sporto Šventės atidarymas. Gražios klubų vėliavos stovėjo priekyje išsirikiavusių sportininkų. Pirmieji į salę eina Adelaidės sportininkai, juos seka Tasmanijos, Melbourno, Sydnėjaus ir paskutiniai Geelongo sportininkai: Salėje visus pasitinka karštais plojimais Geelongo lietuviai kurių tiek daug susirinko į šį iškilmingą sporto šventės atidarymą. Salėje sportininkai sustojo gretomis. Nuaidėjus paskutiniams Tautos Himno garsams, A. Bratanavičius — Geelongo sporto klubo "Vytis" pirmininkas — pasako atidarymo kalbą, po kurios pakviečia B. Nemeiką, Australijos Fizinio Auklėjimo ir Sporto Valdybos sekretorių atidaryti XII-ją Sporto Šventę. B. Nemeika baigęs savo kalbą skelbia Šventę atidarytą. Maršui grojant sportininkai išžygiuoja iš salės pradėti varžybų, kurioms ruošėsi ištisus metus.

PAŽANGA

Šioje sporto šventėje neteko matyti sportininkų, kurie būtų atvykę nepasiruošę savo pasirinktoje sporto šakoje. Mergaičių ir vyrų komandos kovojo už kiekvieną tašką krepšinyje, gal kiek trūko kovos dvasios vyrų ir moterų lauko ir stalo teniso varžybose.

SPORTO ŠVENTĖS NUGALĖTOJAS

XII-sios Sporto Šventės nugalėtojas yra Adelaidės sporto klubas "Vytis", surinkęs 17 taškų. Antroje vietoje liko šeimininkai Geelongo "Vytis" — 13 taškų, trečioje Melbourno "Varpas" 10 taškų, ketvirtoje Sydnėjaus "Kovas" 5 tašk. ir penktoje vietoje Hobarto "Perkūnas" su 3 taškais.

MŪSŲ SPORTININKAI XII-JE SPORTO ŠVENTĖJE GEELONG'E.

Nuotrauka V. Pranckūno.

VARŽYBOS

VYRŲ KREPŠINIS

1 vieta Adelaidė,
2 vieta Geelong,
3 vieta Sydney,
4 vieta Melbourne,
5 vieta Hobart.

Po daug metų Sydney vyrai progresavo ir šioje sporto šventėje privertė Melbourne krepšininkus pasitenkinti ketvirta vieta. Bendrai tenka pripažinti, kad didelio skirtumo tarp pirmųjų keturių vyrų krepšinio komandų nėra. Dar daugiau pasistengę Sydney vyrai galėtų laimėti prieš Adelaide ir Geelong komandas. Adelaidės vyrai laimi krepšinio varžybas nugalėdami: Hobartą 77-37, Melbourną 57-48, Sydnėjų 51-33 ir Geelongą 40-33. Komanda gerai susižaidusi. V. Ignatavičius nebeparodo to gražaus žaidimo, kuriuo gėrėjomės keletą metų. Petkūnas, Lapšys ir Daugalis dabar žaidžia ne blogiau už Ignatavičių. Per visas varžybas Adelaidės vyrai ne kartą buvo žiūrovų nušvilpti už nedraugiškus poelgius, ypatingai per Adelaidės — Hobarto varžybas. Šis netaktas turėjo būti kuo skubiausiai pašalintas, nes tai įneše negražų atspalvį visai sporto šventei. Visai suprantama, kad gali įvykti nelaimingų atsitikimų, bet kiekvienas žiūrovas pastebėjo, kad šitų atsitikimų tikrai buvo per daug ir jie taikomi tik vienam žaidėjui.

Antros vietos laimėtojai Geelongo vyrai parodė labai gražų žaidimą per visas varžybas. Adelaidei pralaimėjo tik 7 taškų skirtumu. Geriausiai žaidė R. Zinkevičius ir A. Šimkus. Šutas yra padaręs didžiausią pažangą.

Trečios vietos laimėtojai Sydney koviečiai. Geriausiai pasirodė: A. Vasaris, D. Kraucevičius, D. Kairaitis ir St. Lukoševičius. Paskutinysis padarė didelę pažangą.

Melbourno komandoje aiškiai matosi "Lubinas" tai augštasis Soha, kuris dirba už ketvertą žaidėjų. Išėmus Soha iš Melbourno komandos mažai kas ir beliktų.

Hobarto komanda sulipdyta tik sporto šventei, kurią papildė visiems sporto klubams sutikus A. Merūnas iš Adelaidės. Komandos geriausias žaidėjas A. Andriukonis, žaidžiąs Tasmanijos australų krepšinio rinktinėje, neginčijamai geriausias šiuo metu lietuvis krepšininkas Australijoje.

MOTERŲ KREPŠINIS

1 vieta Geelong,
2 vieta Adelaide,
3 vieta Melbourne,
4 vieta Hobart,
5 vieta Sydney.

Geelongo, Adelaidės ir Melbourno komandos labai geros, kai Hobatro ir Sydnėjaus visiškai dar neturi patyrimo. Sydnėjaus komandoje matosi daug jaunų ir labai augštų mergaičių, ir jei jos pasispaus, tai ateinančioje sporto šventėje gali būti visai kitokia pasekmė.

ĮDOMIAUSIOS VARŽYBOS

įvyko finale tarp Geelongas — Adelaide 29-26.

Jau pačioje žaidimo pradžioje matėsi, kad abi komandos kovos labai kietai. Žiūrovai kiekvieną metimą palydi karštais plojimais ir šauksmais. Geelongo krepšininkės, praėjusios sporto šventės laimėtojos, nori ir šiais metais išlaikyti prestižą. Beveik visą pirmą puslaikį veda Adelaidės komanda. Geelongiškės Bučkytė ir Šimkutė gražiai perduoda sviedinį, gražiai prasiveržia prie priešininkių krepšio, bet mėtymai nesėkmingi. Matosi didelis susijaudinimas vienoje ir kitoje komandoje. Antrame puslaikyje, likus žaisti 3 minutėms, rezultatas 27-26 Geelongo komandos naudai. Salėje nepaprastas šauksmas. Kiekvienu momentu laimėjimas gali pakrypti tai į vieną, tai į kitą pusę. Likus žaisti 2 minutėms Adelaidė gauna baudą. Baudas (2) mesti ateina Geelongo krepšininkė Kaladienė. Šito momento Geelongo lietuviai ilgai nepamirš. Visi nori, kad baudą mestų E. Bučkytė ar Šimkutė. Meta Kaladienė. Vėl karšti žiūrovų plojimai. Abi baudas įmeta. Rezultatas 29-26, kuris ir nebepasikeitė iki varžybų pabaigos. Iš džiaugsmo Geelongo kai kurios krepšininkės pradeda verkti. Tikrai sunkiai pasiektas laimėjimas.

VYRŲ TINKLINIS

1 vieta Adelaidė,
2 vieta Melbourne,
3 vieta Sydney,
4 vieta Geelong,
5 vieta Hobart.

Tinklinio varžybas laimėjo Adelaidės vyrai su Ignatavičiaus pagalba, kurio smarkių kirtimų niekas negali atgal grąžinti. Finale Adelaidė — Melbournas matėme seną sportininką — veteraną, pirmosios Australijos sporto šventės organizatorių Leoną Baltrūną ginant Varpo spalvas.

Po ilgų atostogų nesisekė, kamuolys visuomet krisdavo už ribų. Paskutiniame, lemiamajame sete kovota labai įtemptai. Prie rezultatų lentos kyla nesusipratimų. Įsikaršč iavęs ALFAS atstovas mėgina apginti Adelaidės vyrus, bet iš šailes žiūrint atrodo, tai turėtų tvarkyti šventės rengėjai. Bendrai vaizdas labai blogas, ypatingai kada abu teisėjai ne lietuviai. Melbourno vyrai gindą pralaimėję pradėjo nervingai žaisti ir pralaimėjo.

Trečios vietos laimėtojai Sydnėjaus tinklininkai beveik visi pirmą kartą dalyvavo sporto šventėje. Gera pradžia, ir jei pasistengs, tai kitais metais pasieks geresnių rezutlatų. Grįžę į Sydney žada dalyvauti turnyruose.

Moterų tinklinio varžybos šioje sporto šventėje nebuvo pravestos.

(Pabaiga sek. num.)

Pirkite

VIENĄ IŠ PIGIAUSIŲ IR GERIAUSIŲ ORIGINALIŲ PRANCOZIŠKŲ BRANDY

LAFITTE

ŠIUO REIKALU VISADA JUMS MIELAI PATARNAUS

M. PETRONIS,
152 LIVERPOOL RD., ENFIELD, N.S.W.
Tel. UJ 5727
Kaina — 24/-

ADELAIDĖS SPORTININKŲ BEI VETERANŲ LAISVALAIKIS

Jau visai netolimoje ateityje Adelaidės "Vytis" turės dar vieną sekciją — golfą. Šis sportas taip išpopuliarėjo, kad jo sąskaiton net krepšinio treniruotės praleidžiamos. Rimčiausi kandidatai į sekcijos vadovus: G. Rakauskas, A. Ignatavičius, E. Pyragius, P. Snarskis, R. Binkevičius, N. Lelytė ir sesutės Mikužytės. Pats golfas kaipo sportas. labai ramus, bet anekdotai neblogi...

* * *

Populiarus ir neblogą prieauglį turi karališkasis sportas. Nesakyčiau, kad tai vyriškas sportas, bet merginų pritraukia labai mažai. Teko girdėti apie veteraną — sportininką įsigijusį lenktynių žirgą. Nežinau, ar tai iš kuklumo, bet galiu pasibažyti, kad mačiau žirgo savininką, vairuojantį miesto valdybos (M.T.T.) autobusą. Šios sekcijos vadovui darbo nebūtų labai daug. Žaidėjai visuomet žino, kur rungtynės vyksta, pavyzdingai jas lanko. Rungtynėms pasiruošti galima ir namuose, visiškai be treniruočių. Nereikia ir uniformos. O svarbiausia savanoriškai sumoka "nario mokestį", kiti net kas savaitė...

* * *

Medžioklės sportą vienu ar kitu metu daug kas kultyvavo, bet šiuo metu "Old Shaterhand" titulą galėtų laimėti mūsų šefas S. Urnevičius. S. Visockis be kovos nepasiduos, bet čia priklausys kuris iš jų sugebės daugiau "tripų" padaryti į veterano Dr. Dainiaus teritoriją — Meningie. Sužavėjo šis sportas ir šio straipsnelio autorių, nors buvo pasižadėjęs po antro pasaulinio karo neimti muškietos į rankas. A, bet ko mes nesame pasižadėję?...

* * *

Nepastoviausiai laikosi tai foto mėgėjai. Iš dalies, sakyčiau, ir gerai, nes netolimoje praeityje ši pramoga sudarydavo nemaža išlaidų tiek fotografams, tiek ir jų fotografuojamiems modeliams. Čia gali būti didelė T.V. įtaka, ypatingai pastebima veteranų tarpe. Reikia pasidžiaugti, kad sportininkų ši liga negriebia nors užsikrėtimų yra stalo teniso sekcijoje.

* * *

Negalima praeiti nepaminėjus smarkiai populiarėjančių šachmatų. Šis žaidimas tik gudriems žmonėms: mat, yra visokiausių kombinacijų... Man geriausiai patinka "Žemaičio" kombinacija arba "gambitas" kaip ten jį vadina. Jis savo priešininkus iškviečia varžyboms paryčiais — pobūviams pasibaigus ir dažniausia sudoroja be pasigailėjimo. Šią kombinaciją — ėjimą galėtų kopijuoti ir "Vyties" organizuoti šachmatininkai. Viena bloga šios kombinacijos pusė, tad pralaimėję žaidėjai kartais paryčiais gali užsukti revanšui...

* * *

Sportinei ir kitokiai veiklai aptarti šeštadieniais susirenkama (laisva valia ir ne visi dalyvauja) "trečiuose lietuvių namuose". Čia galima pasidalinti įspūdžiais ne tik su kolegomis, bet ir su kitais organizuotais ir neorganizuotais tautiečiais. Jaukiai įrengtoje svetainėje visuomet jauki nuotaika, ir šie namai beveik neutrali vietovė. Lankosi čia visų partijų lietuviai ir svarbiausia (nors ir gausiai aukoja), nekelia klausimo; kam priklausys šis viešbutis, kai Adelaidėje nebus lietuvių...

* * *

Norėjau tarti porą žodžių ir apie automobilius ir jų savininkus, kurie anksčiau, turėdami dviračius, dažniau atvažiuodavo į krepšinio rungtynes, bet praėjo noras: per dvi savaites turėjau net dvi katastrofas.

R. Sidabras.

SPECIALUS PRANEŠIMAS

NAUJAS BŪDAS SIUNTINIAMS Į LIETUVĄ SIŲSTI

Nuo 25 vasario 1961 metų, siuntiniai užsakyti per Baltic Stores Ltd., pasieks siuntinio gavėją laike 4 savaičių.

TAIP PAT, SIUNČIAME SIUNTINIUS Į ESTIJĄ, LATVIJĄ, LENKIJĄ, RUSIJĄ, SIBIRĄ, UKRAINĄ.
SIUNČIAME TIK GERIAUSIOS RŪŠIES PREKES UŽ ŽEMIAUSIĄ KAINĄ.

Medžiagos, avalynė, vaistai, maistas, gatavi rūbai, oda ir visa kita, ką galima siųsti su Intourist leidimu. Kiekvieno siuntėjo pageidavimai patenkinami.

Įvairūs paaiškinimai ir informacijos teikiama veltui.

Mielai pasiunčiame ir pačių siuntėjų paruoštus siuntinius.

Baltic Stores Ltd.,

(Z. JURAS).

VIENINTĖLĖ LIETUVIŠKA SIUNTINIŲ BENDROVĖ ANGLIJOJE.

421, HACKNEY RD., LONDON, E. 2.
ENGLAND

KIEKVIENO SIUNTINIO PRISTATYMAS GARANTUOTAS

PIGIAUSIAS PERSIUNTIMAS SIUNTINIŲ Į USSR PER ŠVEDIJĄ

NYMAN & SCHULTZ, SYDNEY

184, BROOK STREET, COOGEE, NSW

MŪSŲ PASTOGĖ

ADELAIDE

NAUJA RAMOVĖNŲ VALDYBA

Gruodžio 17 d. visuotiniame metiniame L.V.S. Ramovė susirinkime valdyba, pagal eitas pareigas, padarė atitinkamus metinius pranešimus, išklausė diskusijų ir susirinkimui patvirtinus 1961 metų veiklą, atsistatydino.

Į L.V.S. Ramovės valdybą 1962 metams vienbalsiai buvo išrinkti: pirmininku C.J. Zamoiskis (6 Tram st., Marryatville, S.A.), iždininku J. Jasys (27 Stephen st., Edwardstown, S.A.) ir sekretorium Ig. Taunys (30 Hughes st., Mile End, S.A.).

Iš valdybos vieniems metams pasitraukė Gen. Št. maj. A. Levickis, norėdamas atsidėti Karinės Lietuvos Istorijos II-jo Pasaulinio Karo metų medžiagos rinkimui ir tvarkymui.

Vertindama jo darbo svarbumą, Ramovės Valdyba prašo visus, turinčius šios rūšies medžiagos, jam padėti.

KONCERTAS, KŪČIOS IR EGLUTĖ

Gruodžio 17 d. Moterų Sekcija, gavusi p. V. Šimkaus ir p. Lapšienės pritarimą, Parkside ligoninėj apdovanojo 14 lietuvių ligonių ir visiems sergantiems ligoninės salėje surengė lietuviškų dainų koncertą. "Lituania" choras sudainavo 8 lietuviškas liaudies dainas (jų tarpe dvi kalėdines giesmes), o Tautinių Šokių grupė pašoko 6 lietuviškus šokius.

Auditoriją sudarė per 200 visokių tautybių ligonių, kurie išpildytojus nustebino rimta laikysena ir susikaupimu. Ten dirbančios lietuvės Statnickienė ir Kalibatienė — Vasiliauskienė taip pat ligonių rimtumu stebėjosi ir tvirtino, kad tai pirmas atsitikimas jų praktikoje. Ankstyvesniuose parengimuose ligonys toli gražu nebūdavę tokie drausmingi. Gal margaspalviai išpildytojų drabužiai darė įtakos, o gal čia nulėmė krikščioniškos mielaširdystės jausmas, kurio buvo kupinos išpildančiųjų širdys.

Bendros Kūčios. Ar gali kuri nors šeimininkė įsivaizduoti, kad prie Kūčių stalo sės 189 svečiai? Gausumas norinčių bendrai kūčiauti Moterų Sekcijos nebaugino. Jos nugalėjo ir svilinančius karščius. Pasikliaudamos sumanumu, energija ir patyrimu, Moterų Sekcijos ponios gruodžio 23 d. vakare surengė bendras Kūčias beveik dviem šimtam lietuvių, kurie jas su malonumu prisimins gana ilgą laiką.

Kūčios buvo pradėtos bendra malda ir plotkelių laužymu, o užbaigtos bendromis kalėdinėmis giesmėmis, susėdus aplink Kalėdų eglutę, išpuoštą salės viduryje. Kalėdinę nuotaiką dar labiau sustiprino Tylioji Naktis, kurią smuiku pagrojo V. Straukas (pianinu pritarė jo sesutė Giedrė) ir Atbusk Lietuvi eilėraštis, L. Ružinskaitės, padeklamuotas.

Šias Kūčias parengiant pastoviai dirbo penkios valdybos narės: Gavelienė, Jonavičienė, Reisonienė (ji ir pirmininkauja sekcijai), Varnauskienė ir Vabolienė. Kūčių dieną padėjo ponia Andriušienė su dukromis, Straukienė, Laurinaitienė, Vakselienė su dukra, Čepliauskienė ir R. Urmonienė. Dalį valgių namie gamino p.p. Arlauskienė, Dundienė, Mockūnienė, Pyragienė, Straukienė, V. Urmonienė ir Renata Urmonienė. P. Lukošiūnas aprūpino vaisiais.

Kalėdų Eglutė gruodžio 28 d. Lietuvių Namuose subūrė krūvon apstų skaičių krykštaujančio lietuviško prieauglio, kurį Moterų Sekcija apdovanojo gražiais kalėdinių dovanų maišeliais (neklauskit, kada jie buvo pagaminti — mes irgi nežinome, bet tikriausiai tuo laiku, kai mes vėsinomės pajūry ar siurbčiojom šaltą alutį). Savaitgalio Mokyklos mokiniai išpildė jaunatvišką programą, o senimas pasidžiaugė Moterų Sekcijos vaišėmis, gausiai išdėliotomis ant baltų stalų.

A.L.Ž.

ABITURIENTŲ VAKARAS

Š.m. sausio mėn. 20 d. 7 val. p.p. Bankstown lietuvių "Dainavos" salėje įvyks lietuvių abiturientų-čių susipažinimo — pagerbimo balius su šokiais, programa, bufetu ir orkestru.

Šį balių ruošia Sydney, Bankstown ir Cabramatta lietuvių apylinkių valdybos, bet šių metų patronas yra Bankstown Apylinkės Valdyba ir ji rūpinasi jo rengimu ir visa tvarka bei atsakomybe.

Turime 14 abiturientų — 4 mergaitės ir 10 berniukų: J. Nakutytė, A. Hopaitė, Meiliūnaitė, Ak.. J. Stašionytė, G. Auglys, S. Dryža, A. Grudzinskas, G. Grudzinskas, A. Gilandas, K. Jonušas, K. Matulis, Mironas, A. Remigeris, J.K. Skirka.

Šio baliaus pasisekimas priklausys nuo mūsų pačių. Visi ir kiekvienas į minimą balių kviečia visus savo draugus jaunus, ir senus, pažįstamus, ir visus bičiulius asmeniškai, kad būtų gausus svečių atsilankymas ir tuo sudarytų ir duotų didesnę ir iškilmingesnę reikšmę, pagarbą ir nuotaikos pakėlimą mūsų jaunuoliams ir to baliaus svečiams. Ypatingai kviečiama gausiai atsilankyti visa Sydney jaunuomenė. Tad iki pasimatymo "Dainavoje"!

M. Zakaras

BANKSTOWN

MOKSLO METŲ UŽBAIGA

Pereitų metų gruodžio 17 d. Camperdown parapijos salėje įvyko Bankstown ir Camperdown lietuvių savaitgalio mokyklų užbaigtuvės, o drauge ir tradicinė Kalėdų Eglutė su Kalėdų Seneliu. Pamaldų metu mokyklų mokiniai sugiedojo kelias giesmes, o kun. P. Butkus pasakė tai progai pritaikintą pamokslą.

Nedidelėj salėj visas vietas užpildė vaikus į šventę palydėję tėvai ir daug kitų iškilme susidomėjusių lietuvių.

Oficialią dalį pradeda Camperdown mokyklos tėvų komiteto pirm. J. Maksvytis, pasako trumpą žodį ir pagerbdamas tų metų mokyklos mokytojus išdalina dovanėles. Mokytojai A. Savickienė (vedėja), E. Badauskienė, Jūraitienė, Bakaitis ir kun. P. Butkus gauna po gražų pakietėlį ir po puokštę gėlių. Toliau Bankstown apylinkės pirmininkas p. Zakaras pakalbėjęs apdovanoja mokytojus p.p. B. Genį (vedėją), Apinienę, D. Skorulienę, Saudargienę, Nakutį, Kavaliauską ir kun. Butkų.

Pagerbus mokytojus dar kalbėjo Bankstown mokyklos vedėjas B. Genys ir kun. P. Butkus. Vėliau pasirodo Kalėdų senelis, kuris pristatė atvykęs iš Lietuvos, įteikia kiekvienam mokytojui po beržo šakelę, kuria mokytojai neklusnius mokinius pavaišintų beržo koše ir atsisėdęs specialiai paregtam soste laukė mokinių pasirodymo. Bankstowniškiai mokiniai vykusiai įscenizavo dainelę "Išėjo tėvelis į mišką" parodydami senovišką ir modernišką jos versiją. Girdėjome operą "Akademinis bokštas".

Neatsiliko ir camperdowniškiai. Su atskirais mokinių pasirodymais (dainos, deklamacijos, solo išpildymai) jie pasireiškė gana įvairiai.

Kalėdų Senelis pamatęs, kad vis tik abiejų mokyklų mokiniai per tuos metus ne tik kad šio to išmoko, bet net turėjo daug ką gražaus ir originalaus parodyti, pagaliau atsileido ir visus vaikus gausiai apdovanojo.

Po visų iškilmių ir dovanų vaikai ir tėvai bei tos dienos iškilmių dalyviai bendrai pasivaišino paruoštais sumuštiniais ir vaisvandeniais.

Be sydnėjiškių šioje šventėje dalyvavo ir Wollongong vaikučiai, kurių taip pat Kalėdų Senelis neaplenkė.

PERTH

KALĖDINĖ EGLUTĖ

Gruodžio 23 d. 1961 m. Perth apylinkės Valdybos rūpesčiu ir pastangomis buvo suruošta Mayland katalikų bažnyčios salėje vaikams kalėdinė eglutė.

Po apylinkės Valdybos pirmininko trumpo žodžio vyko maža meninė programėlė. Mokytojos p. Lingienės vadovaujami sekmadienio mokyklos mokinukai pašoko, padainavo, padeklamavo. Net vieną trumpą dalykėlį suvaidino.

Programos išpildyme dalyvavo šie vaikučiai: Vytenis Garnys, Birutė Garnytė, Diana Kateivaitė (skambino), Loreta Gustytė, Eugenijus ir Jonas Stankevičiai, Vilija Cibulskytė, Arūnas Rimkus ir Monika bei Rita Šidlauskaitės. Gražiai suvaidino Vytautą Didįjį Eugenijus Stankevičius. Ypač pažymėtina jo švariai tariamas lietuviškas žodis.

Programai pasibaigus vaikams išdalintos Apylinkės Valdybos skirtos dovanėlės. Vaikučių motinos kartu su mažiukais ir didesniais dainuodamos pašoko ratelius (Aguonėlę sėjau ir kit.), Gaila, šiais metais tiek vaikų, tiek ir tėvelių susirinko daug mažiau, negu pernai.

Ta pačia proga reikia pažymėti, kad Arūno Rimkaus tėvelis guli ligoninėje. Prieš porą mėnesių autoto katastrofoje jis buvo sunkiai sužalotas. Dabar jau sveiksta ir pradeda vaikščioti (su ramentais).

A. Skardys

MIRĖ LIETUVIS

Pranešama iš Perth, Vakarų Australijoje, kad Shenon River vietovėje, maždaug apie 240 mylių nuo Perth, pereitais metais mirė lietuvis lentpiūvės darbininkas Jonas Daunoravičius, 55 m. kilęs iš Lietuvos, Noreikiškių km., Leliūnų valsč., Utenos apskr. Velionis buvęs viengungis, banke palikęs £ 3.500 pinigais, naują auto mašiną ir kitokio turto. Mirusiojo Jono Daunoravičiaus giminės arba artimieji prašomi pasirūpinti jo palikimu. Suinteresuotieji smulkesnių žinių apie velionį gali gauti kreipdamiesi į Perth lietuvių bendruomenės apylinkės pirmininką p. A. Klimaitį 71 Tate Str., Leederville, W.A.

SKUBIAI

REIKALINGAS MŪSŲ PASTOGĖI ADMINISTRATORIUS. DĖL SĄLYGŲ TEIRAUTIS PAS KRAŠTO VALDYBOS P-KĄ INŽ. B. DAUKŲ.

273 COOPER RD, YAGOONA, TEL. 70 5281

CANBERRA

Vidaus reikalų ministerija patvirtino paskyrimą "Lietuvių — Australų Klūbui" žemės sklypą Block 6, Section 41, Wattle St., Lyneham. Š.m. gruodžio mėn. 20 d. komiteto įgaliotinis Vytautas Genys gavo atatinkamus dokumentus. Sklypo bendras plotas yra 1 akras. Dar kol kas nėra nustatytas nuomos mokestis, bet artimiausioje ateityje apie tai būsim painformuoti.

Tuoj po kalėdinių atostogų komitetas galutinai išrinks architektų patiektus planus, kurie bus atiduoti ministeriui patvirtinti. Planų patvirtinimas, reik tikėtis, užtruks neilgiau kaip 8 savaites ir jau kovo mėn. pradžioje galime tikėtis pradėti pirmuosius pamatų darbus.

P. Dirkio iniciatyva ant lietuviško sklypo jau yra užvešta 100 yardų žemės — išlyginimui.

L.A.C. Komitetas

SAUSIO 20 D.

BANKSTOWN LIETUVIŲ "DAINAVOS" SALĖJE

EAST TERRACE,

įvyksta

LIETUVIŲ ABITURIENTŲ-ČIŲ

SUSIPAŽINIMO BALIUS

Pradžia 7 val. p.p.

Veiks turtinga loterija, bufetai, sveikinimo kalbos ir dovanų įteikimas.

Gros orkestras.

ĮĖJIMAS VISIEMS LAISVAS.

A.L.B. BANKSTOWN APYLINKĖS VALDYBA

STUDENTŲ PADĖKA

Australijos Lietuvių Studentų Sąjungos Centrinė Valdyba nuoširdžiai dėkoja visiems dalyvavusiems šeštame lietuvių studentų suvažiavime Victorijoje ir studentų suvažiavime Victorijoje ir studentų suvažiavimą žodžiu ir raštu sveikinusiems:

Geelongo Liet. Kapelionui Kun. Dr. P. Bačinskui, A.L.B. Geelongo Apyl. Pirm. ir Krašto Valdybos Atstovui p. P. Bindokui, Melbourno Apyl. Pirm. p. J. Petrašiūnui, A.L. Fizinio Auklėjimo S-gos Pirm. p. P. Bratanavičiui, Sydney, Canberros ir Adelaidės Studentų Valdyboms; A.L. Kunigų Sekretoriato Vadovui Kun. P. Butkui, Melbourno Liet. Kapelionui Kun. P. Vaseriui, A.L. Kat. F-jos V-bos Pirm. p. A. Grigaičiui, Melbourno Liet. Kat. Moterų D-jos Pirm. p. V. Šeštokienei, M.L.K. Tarybos Pirm. p. J. Valiui, N. Zelandijos Liet. Studentų vardu kol. G. Procutai, Melbourno Skautams Akademikams, p. V. Jakučiui, p. A. Mikailai ir lietuviškos veiklos rėmėjui iš Amerikos P. J. Bachunui.

Ypatingas ačiū Kun. Dr. P. Bačinskui, p. E. Žižienei, p. A. Bakaičiui, p. I. Tamošaitienei, Kun. P. Vaseriui, Dr. I. Kaunui — savo kruopščiai paruoštomis mintimis gausiai praturtino suvažiavimo dalyvių žinias bei dvasią; p. P. Morkūnui ir jo vadovaujamam Oktetui už gražias lietuviškas dainas; Kun. P. Vaseriui, Melbourno Liet. Klubo Tarybai, p.p. B.A. Butkams p.p. J.R. Žitkevičiams už suteiktas nemokamai suvažiavimu patalpas; Melb. Liet. Kat. Moterų D-jai už lietuviškai vaišingus pietus; Melb. Liet. Soc. Moterų D-jai už paruošimą vakarienės; Geelongo Sporto Klubui už pakvietimą į sporto šventės atidarymo pietus ir atsisveikinimo balių; p. V. Tamošaičiui, Kun. Dr. P. Bačinskui p. N. Butkūnui už filmų ir nuotraukų parodymą; svečius studentus apgyvendinusiems bei transportą parūpinusiems, visiems geradariams prisidėjusiems prie suvažiavimo organizavimo ir financiniai parėmus — nuoširdus lietuviškas — studentiškas ačiū.

A.L.S.S.

1961 m. Centrinė Valdyba

Melbourne

Draugijos nares

ponią E. NAGULEVIČIENĘ ir ponią E. ŠEMETIENĘ

ir jų šeimas,

ponui Jonui Nagulevičiui, vyrui ir tėvui, mirus,

sunkioje valandoje širdingai užjaučia

Socialinės Globos Moterų

Draugijos Valdyba Melbourne

EUGENIJAI NAGULEVIČIENEI

ir jos šeimai,

mylimam vyrui ir tėvui mirus,

giliausią užuojautą reiškia

Narbutų šeima

Colegas

ELVYRĄ STANKEVIČIŪTĘ

ir

ARVYDĄ KRAUSĄ

sutuoktuvių proga sveikina

Sambūrio "Šviesa"

Sydney Skyrius

Sėkmingai baigusius studijas šviesiečius

ELVYRĄ STANKEVIČIŪTĘ-KRAUSIENĘ,

GYTĮ DANTĄ ir VYTAUTĄ PATAŠIŲ

sveikina ir daug sėkmės linki

Sambūrio "Šviesa"

Sydney Skyrius

Mielus šviesiečius

IRENĄ ir IRVĮ REISONUS,

sulaukusius dukrelės, nuoširdžiai sveikina

Sambūrio "Šviesa"

Sydney Skyrius

Pranešimai

PRAŠOMA ATSILIEPTI

Mūsų Pastogės administracija yra gavusi trijų svarų Postal Note iš New Port, Victoria be jokio pranešimo. Siuntėjas prašomas pranešti M.P. Administracijai savo vardą ir pavardę ir nurodyti kuriam tikslui buvo pinigai siunčiami. Mūsų Pastogės Ad-ja

PRANEŠIMAS

Skelbtas gruodžio mėn. 17 d. Pramogų kalendoriui nustatyti organizacijų atstovų posėdis buvo atšauktas ir daugumas organizacijų buvo apie tai painformuotos. Organizacijų, kurių mes negalėjome įspėti, dėl šio pakeitimo — atsiprašome.

Tam tikslui organizacijų atstovų posėdis įvyks š.m. sausio mėn. 21 d. (sekmadienį) tuoj po pamaldų Šv. Jono parapijos mažoje salėje.

Organizacijos prašomos į šį posėdį prisiųsti savo atstovus. Atskirų pranešimų šiuo reikalu organizacijoms nebus siunčiama.

ALB Melburno Apyl. Valdyba

ŠVIESOS IŠKYLA

Tradicinė Sambūrio "Šviesa" Sydney ir Canberra skyrių iškyla į Batemans Bay įvyks sausio 27-29 dienomis, Australia Day ilgojo savaitgalio metu. Programoje tarp kitų dalykų numatytas ir Stepo Kovalskio referatas "Jungtinės tautos, suvienyta Europa ir tautinių bendruomenių išlikimo perspektyvos". Iškylon kviečiami visi nariai, bičiuliai ir jaunimas. Palapinės bus parūpintos.

PADĖKA

Melbourno Lietuvių Sporto Klubas "Varpas" nuoširdžiai dėkoja:

Skulptoriui V. Jomantui už Klubo vėliavos projekto sudarymą.

Dailininkei G. Vasarienei už klubo vėliavos pagaminimą.

Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Melbourno skyriui, už vėilavos įteikimą sporto klubui ir padengimą išlaidų, susijusių su pagaminimu.

Dailininkui A. Vaičaičiui už garbės nariams diplomų pagaminimą.

M.L.S.K. "Varpas" Valdyba

PADĖKA

Newcastle lietuvių knygyno vedėjas didžiai dėkoja p. Benediktui Liūgai už padarytas knygoms lentynas ir katalogų dėžutes.

Vasario 3 d., 7 val. vak., šeštadienį, Bankstown Apylinkės Valdyba ruošia "Dainavos" salėje Havajų Vakarą su įvairia ir labai įdomia programa. Šį vakarą norima padaryti kuo įspūdingesnį, įvairesnį savo programos stiliumi, charakteriu ir įvairumu, skirtingu nuo kitų iki šiol rengiamųjų šokių vakarų.

Be kitų dalykų, kaip Havajų šokiai, dainos, muzika, numatoma pravesti iš jaunų mergaičių Havajų vakaro princesės rinkimą gražiausiai pasipuošusiais Havajų drabužiais vėliau ją dekoruoti garbės žymekliais ir skirti gražią ir vertingą dovaną.

Tad mergaitės nesnauskite ir nepraleiskite progos dalyvauti anksčiau paminėtame konkurse ir būti išrinktai princese!

— mz —

NEWCASTLE LIETUVIŲ CHORO ANTRASIS KONCERTAS

(23.12.61 Anzac Hall, Hamilton)

Šiam koncertui chorvedys St. Žukas paruošė tokią programą:

1. God Save the Queen (solo partiją dainavo Z. Zakarauskienė).
2. Žuvusiems kariams.
3. Už jūrių marių.
4. Motuš, mutuše.
5. Šią naktelę.
6. Oi, žiba žiburėlis (solo partijas dainavo Z. Zakarauskienė ir J. Bruzgienė).
7. Tykus buvo vakarėlis.
8. Verkia mergelė.

Po šios dainos p. M. Rimgaudienės vadovaujama tautinių šokių grupė pašoko Klumpakojį ir Blezdingėlę. Šokiams akordeonu grojo Vyt. Lorencas.

Po tautinių šokių Stevenson Dance Studio šokėjos (Wendy, Zita ir Julie) pašoko "Big Joe" ir "Row, Row, Row". Be to, Zita Gasparionytė pašoko ispanų šokį.

Antroje koncerto dalyje choras sudainavo:

1. Per girią girelę.
2. Pradės aušrelė aušti.
3. Linelį raunu ne viena.
4. Šiltas gražus rudenėlis.
5. Kur giria žaliuoja.
6. Stikliukėlis.
7. Waltzing Mathilda.
8. Silent night (solo partiją dainavo A. Daugėlaitė).

Koncertas užbaigtas Lietuvos himnu.

Programą lietuviškai ir angliškai pranešinėjo D. Skuodaitė. Labai gerai, kad pranešėja prieš dainuojant kiekvienos dainos turinį atpasakojo angliškai. Australiškoji publikos dalis tuo aiškiai domėjosi ir vėliau pasikalbėjimuose komentavo.

Reikia pripažinti, kad šiame koncerte choras pasirodė pasigėrėtinai. Mano muzikalus draugas australas, šalia manęs sėdėjęs šnibždėjo man į ausį, jog choras yra "well conducted and well balanced".

Šiame koncerte tautinių šokių grupės pasirodymas yra sveikintinas, ir mes norėtume tikėti, jog grupės vadovė ir mokytoja p. M. Rimgaudienė iškels ją į tokias pačias augštumas, kaip kad prieš šešerius metus.

Atskirų baleto šokių įterpimas dainų koncertan irgi tinka. Tai pajvairina vakaro programą ir patenkina baleto mėgėjus.

Nežiūrint to, kad koncertas buvo ruoštas pačiose Kalėdų išvakarėse (23.12.61) publikos buvo daug. (Parduota 174 bilietai — Newcastle mastu tai labai gerai).

Po koncerto dar buvo šokiai su alum ir loterija. Socialinės globos moterų komitetas laikė turtingą bufetą, kurio visos gėrybės buvo išparduotos.

Chorvedžio S. Žuko pareiškimu, gautas koncerto pelnas bus panaudotas Newcastle choristų kelionės išlaidoms padengti vykstant šiais metais į antrąją Dainų Šventę Adelaidėje.

Korespondentas

Printed by Mintis Pty. Ltd., 417 Burwood Rd., Belmore, Sydney, tel. 75 7094, for the Publisher: Australian-Lithuanian Community, P.O. Box 4558, G.P.O., Sydney, N.S.W.